

Сабактын темасы: Сүйлөмдөрдүн бир өңчөй мүчөлөрү, жалпылагыч сөздөр, алардын тыныш белгилер

Негизги компетенттүүлүктөр 1. Маалыматтык: 2. Социалдык- коммуникативдик: 3. Өз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечүү:		Сабактын тиби: Аралаш Сабактын формасы: Колдонулуучу ыкмалар: Айтып берүү, түшүндүрүү, аңгемелешүү, суроо- жоопж.б. Керектелүүчү каражаттар: Темага байланыштуу таркатмалар, карточкалар, сүрөттөрж.б. Предмет аралык байланыш:
№	Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
1	Билим берүүчүлүк: Окуучулар сүйлөмдөрдүн бир өңчөй мүчөлөрү, жалпылагыч сөздөр, алардын тыныш белгилери жөнүндө маалымат алышат. Тыныш белгилерин туура койо алышат. Аларга мисал келтиришет. Алган билимдерин турмушта пайдаланышат. Суроолого жооп беришет. Көнүгүүлөрдү иштешет.	Окуучулар сүйлөмдөрдүн бир өңчөй мүчөлөрү, жалпылагыч сөздөр, алардын тыныш белгилери жөнүндө маалымат алышса. Тыныш белгилерин туура койо алышса. Аларга мисал келтиришсе. Алган билимдерин турмушта пайдаланышса. Суроолого жооп беришсе. Көнүгүүлөрдү иштешсе.
2	Өнүктүрүүчүлүк: Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанат.	Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанса.
3	Тарбиялык: Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышат.	Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышса.

Сабактын жүрүшү:

Сабактын этаптары	Убак-тысы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучунун ишмердүүлүгү	Компетент-түүлүгү	Баалоо
1. Уюштуруу	3 мин.	Сабактын темасын, максатын айтат жана түшүндүрөт.	Окуучулар сабактын темасын, максатын угат жана түшүнөт		Текшерүүчү, калып-тантыруучу

2.Өтүлгөн теманы кайталоо.	3-5 мин.	Жалпы класска Төмөндөгүдөйсуроомененкайрылат:	Окуучулар мугалим берген суроого өзйлорунэркинайттуумененжоопберишет.			
3. Жаңы теманы түшүндүрүү	5-7 мин.	<p>Мугалимдин сөзү: <i>Бир өңчөй мүчөлөргө мүнөздүү белгилер:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Бирдей суроого жооп беришет.</i> - <i>Бирдей сүйлөм мүчөлөрү болушат.</i> - <i>Бирдей сөз түркүмүнөн жасалышат.</i> - <i>Бирдей формада келишет (уңгу түрүндө же мүчө уланган түрүндө).</i> <p><i>Бир өңчөй мүчөлөр өз ара теңукукта болуп, бири экинчисине багынбайт. Сүйлөмдөр, мисалдардын жардамында түшүндүрөт. Мисалы: Жыйырма сегиз баатырдын ичиңце орустар, казактар, кыргыздар бар эле. Көнүгүүлөрдү жаздыртат.</i></p>	<p>Окуучулар тема боюнча билгендерин эркин айтып бере алышат.</p> <p>Мугалим тема боюнча сүйлөп жатканда кунт коюп угушат. Мугалимге суроо берүүнү үйрөнүшөт.</p> <p>Көнүгүүлөрдүн үстүнөн туура иштей алышат.</p> <p>Схемага көңүл бурушат. Схема менен иштешет.</p> <p>Конур күз Ажарды кыпыгылады, эркелетти, ойготту.</p> <p style="text-align: center;">кытыгылады.</p> <p>Жел Х—► эркелетти. гЭ. кылды? Х. ойготту.</p>			
4. Жаңы теманы бышыктоо.	7- 10 мин.					
5. Тема боюнча тыныгуу.	5мин.	Мугалим окуучуларды эс алдыруу максатында темага байланыштуу оюн ойногот.	Окуучулар темага байланыштуу оюн ойношот.			
6. Сабакты жыйынтык - тоо	5мин.	Мугалим сабакты жыйынтыктоо максатында карточкаларды таратат:	Окуучулар мугалим берген суроолорго жооп беришет.			
7. Үйгө тапшырма.	3мин.					

Сабактын темасы: Байланыштуу кеп. Текст

Негизги компетенттүүлүктөр 1. Маалыматтык: 2. Социалдык- коммуникативдик: 3. Өз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечүү:		Сабактын тиби: Аралаш Сабактын формасы: Колдонулуучу ыкмалар: Айтып берүү, түшүндүрүү, аңгемелешүү, суроо- жоопж.б. Керектелүүчү каражаттар: Темага байланыштуу таркатмалар, карточкалар, сүрөттөрж.б. Предмет аралык байланыш:
№	Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
1	Билим берүүчүлүк: Окуучулар текст жөнүндө билишет. Маанилик, грамматикалык, тематикалык жактан өз ара байланышкан бир нече сүйлөмдөрдүн бир бүтүн бирдигин, тексттин эң кичине маанилүү бөлүгү- сүйлөм экендигин билишет. Алган билимдерин турмушта пайдаланышат.	Окуучулар текст жөнүндө билише. Маанилик, грамматикалык, тематикалык жактан өз ара байланышкан бир нече сүйлөмдөрдүн бир бүтүн бирдигин, тексттин эң кичине маанилүү бөлүгү- сүйлөм экендигин билише. Алган билимдерин турмушта пайдаланышат.
2	Өнүктүрүүчүлүк: Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанат.	Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанса.
3	Тарбиялык: Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышат.	Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышса.

Сабактын жүрүшү:

Сабактын этаптары	Убак- тысы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучунун ишмердүүлүгү	Компетент- түүлүгү	Баалоо
1. Уюштуруу.	3 мин.	Сабактын темасын, максатын айтат жана түшүндүрөт.	Окуучулар сабактын темасын, максатын угат жана түшүнөт		Текшер- үүчү, калыптандыр-

2.Өтүлгөн теманы кайталоо.	3-5 мин.	Жалпы класска төмөндөгүдөй суроо менен кайрылат:	Окуучулар мугалим берген суроого ɵз ɵйлөрүн ɵркинайтуу менен жооп беришет.			уучу баанын негизинде баалоо
3. Жаңы теманы түшүндүрүү	5-7 мин.	Мугалим окуучулардын билимин текшерип алуу максатында суроолорду берет: - Текст деген эмне? - Ага мүнөздүү белгилер кайсы? Тема боюнча маалымат берет. <i>Мугалимдин сөзү: Текст- бул мааниси жана грамматикалык түзүлүшү боюнча ɵз ара байланышкан бир канча сүйлөмдөр. Ар бир тексттин мазмуну, темасы, негизги ою (идеясы) болот. Текстке мүнөздүү белгилердин бири - анда бир нерсе жөнүндө кабар берүүнүн аякталып бүткөндүгү. башкача айтканда тексттин маанилик бүтүндүгү. Көнүгүүлөрдү жаздырат.</i>	Окуучулар текст жөнүндө билишет. Маанилик, грамматикалык, тематикалык жактан ɵз ара байланышкан бир нече сүйлөмдөрдүн бир бүтүн бирдигин, тексттин ɵң кичине маанилүү бөлүгү- сүйлөм ɵкендигин билишет. Алган билимдерин турмушта пайдаланышат. Көнүгүүлөрдү туура жазышат. Эки мисалдын кайсынысы текст кайсынысы текст эмес ɵкендигин айтып беришет. Текстти окуп, окуянын башталышын, ортосун, аягын көрсөтүшөт. Текстти окуп, ага мүнөздүү белгилерди айтып беришет.			
4. Жаңы теманы бышыктоо.	7- 10 мин.	Мугалим окуучуларды оюн аркылуу топторго бөлүп алат да, ар бир топко ар кандай тапшырма берет. Доскага сүрөттөрдү илет. Презентациясын угат.	1- Топ: Чолпонбай 2- Топ: Улуу агартуучу 3- Топ: Сүрөткө карап, текст түзүшөт. Презентациялашат.			
5. Тема боюнча тыныгуу.	5 мин.	Мугалим окуучуларды ɵс алдыруу максатында темага байланыштуу оюн ойнотот.	Окуучулар темага байланыштуу оюн ойношот.			
6. Сабакты жыйынтыктоо	5 мин.	Мугалим сабакты жыйынтыктоо максатында карточкаларды таратат:	Окуучулар мугалим берген суроолорго жооп беришет.			
7. Үйгө тапшырма.	3 мин.					

Сабактын темасы: Сүйлөмгө мүчө боло албаган сөздөр. Каратма сөздүн милдетин аткаруучу сөздөр, сөз тизмектери. Каратма сөздүн мааниси, грамматикалык түзүлүшү

Негизги компетенттүүлүктөр 1. Маалыматтык: 2. Социалдык- коммуникативдик: 3. Өз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечүү:		Сабактын тиби: Аралаш Сабактын формасы: Колдонулуучу ыкмалар: Айтып берүү, түшүндүрүү, аңгемелешүү, суроо- жоопж.б. Керектелүүчү каражаттар: Темага байланыштуу таркатмалар, карточкалар, сүрөттөрж.б. Предмет аралык байланыш:
№	Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
1	Билим берүүчүлүк: Окуучулар сүйлөмгө мүчө боло албаган сөздөр, каратма сөздүн милдетин аткаруучу сөздөр, сөз тизмектери, каратма сөздүн мааниси, грамматикалык түзүлүшү жөнүндө маалымат алышат. Алган билимдерин турмушта пайдаланышат. Теманын үстүнөн көнүгүүлөрдү туура жазышат.	Окуучулар сүйлөмгө мүчө боло албаган сөздөр, каратма сөздүн милдетин аткаруучу сөздөр, сөз тизмектери, каратма сөздүн мааниси, грамматикалык түзүлүшү жөнүндө маалымат алышса. Мисалдарды келтиришсе. Алган билимдерин турмушта пайдаланышса.
2	Өнүктүрүүчүлүк: Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанат.	Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанса.
3	Тарбиялык: Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышат.	Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышса.

Сабактын жүрүшү:

Сабактын этаптары	Убак-тысы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучунун ишмердүүлүгү	Компет-гү	Баалоо
1. Уюштуруу.	3 мин.	Сабактын темасын, максатын айтат жана түшүндүрөт.	Окуучулар сабактын темасын, максатын угат жана түшүнөт		Текшерүүчү, калыптандыр-

2. Өтүлгөн теманы кайталоо.	3-5мин	Жалпы класска суроолор менен кайрылат	Окуучулар мугалим берген суроого өз ойлорун эркин айтуу менен жооп беришет.			уучу баанын негизинде баалоо
3. Жаңы теманы түшүндүрүү	5-7 мин.	Мугалим окуучулардын билимин текшерип алуу максатында текст жөнүндө сурап алат. Тема боюнча маалымат берет. <i>Мугалимдин сөзү: Сүйлөмдө сүйлөм мүчөлөрүнүн милдетин аткара албаган жана алар менен байланышта болбогон сөздөрдүн болушуда мүмкүн. Мындай сөздөр сүйлөмдүн жалпы маанисине гана таандык болуп айтылат.</i> Мисалдар аркылуу түшүндүрөт. <i>Мисалы: Акия, сиз кырманга баш болуңуз. Акия- каратма сөз, Акиянын көңүлүн өтүнүчкө буруу үчүн колдонулду.</i>	Окуучулар тема боюнча билгендерин эркин айтып бере алышат. Мугалим тема боюнча сүйлөп жатканда кунт коюп угушат. Көнүгүүлөрдү туура жазышат. Мисалдарды келтиришет. Сүйлөмдөрдү түзүшөт.			
4. Жаңы теманы бышыктоо.	7-10 мин.	Көнүгүүлөрдү жаздырат.	Окуучулар көнүгүүлөрдү жазышат.			
5. Тема боюнча тыныгуу.	5мин.	Мугалим окуучуларды эс алдыруу максатында темага байланыштуу оюн ойнотот.	Окуучулар темага байланыштуу оюн ойношот.			
6. Сабакты жыйынтыктоо	5мин.	Мугалим сабакты жыйынтыктоо максатында карточкаларды таратат.	Окуучулар суроолорго жооп берүү менен сабактарын жыйынтыкташат.			
7. Үйгө тапшырма	3мин.					

Сабактын темасы: Каратма сөздүн сүйлөмдөгү алган орду жана тыныш белгилери

Негизги компетенттүүлүктөр 1. Маалыматтык: 2. Социалдык- коммуникативдик: 3. Өз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечүү:		Сабактын тиби: Аралаш Сабактын формасы: Колдонулуучу ыкмалар: Айтып берүү, түшүндүрүү, аңгемелешүү, суроо- жоопж.б. Керектелүүчү каражаттар: Темага байланыштуу таркатмалар, карточкалар, сүрөттөрж.б. Предмет аралык байланыш:
№	Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
1	Билим берүүчүлүк: Окуучулар каратма сөздүн сүйлөмдөгү алган ордужана тыныш белгилери боюнча маалымат алышат. Тыныш белгилерди туура коё алышат. Мисалдарды келтиришет.	Окуучулар каратма сөздүн сүйлөмдөгү алган ордужана тыныш белгилери боюнча маалымат алышса. Тыныш белгилерди туура коё алышса. Мисалдарды келтиришсе.
2	Өнүктүрүүчүлүк: Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсүкалыптанат.	Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсүкалыптанса.
3	Тарбиялык: Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышат.	Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышса.

Сабактын жүрүшү:

Сабактын этаптары	Убактысы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучунун ишмердүүлүгү	Компет-гү	Баалоо
1. Уюштуруу.	3мин.	Сабактын темасын, максатын айтат жана түшүндүрөт.	Окуучулар сабактын темасын, максатын угат жана түшүнөт		Текшерүүчү, калып
2. Өтүлгөн теман кайталоо	3-5 мин.	Жалпы класска төмөндөгүдөйсуроомененкайрылат:	Окуучулар мугалим берген суроого өз ойлорунэркинайтуумененжоопберешет.		тандыруучу

3. Жаңы теманы түшүндүрүү	5-7 мин.	<p>Мугалимдин сөзү: <i>Каратма сөз - бул ойдун кимге багытталганын атап көрсөтүүчү сөз. Ал атооч жөндөмөдөгү зататоочтон же заттык маанидеги сөздөн болот да, бирөөгө кайрылуу интонациясы менен айтыла т. Түзүлүшү боюнча бир же бир нече сөздүн тизмегинен жасала т.</i></p> <p>Мисалы: Данияр, мына мен өзүм келдим. Жолдош секретарь балам, биздин эмгек - кубанычтын жарчысы. Каратма сөздөр: Данияр - жөнөкөй сөз; жолдош секретарь балам - сөз тизмеги. Көнүгүүлөрдү жаздырат.</p>	<p>Окуучулар каратма сөздүн сүйлөмдөгү алган орду жана тыныш белгилери боюнча маалымат алышат. Тыныш белгилерди туура койо алышат. Мисалдарды келтиришет. Көнүгүүлөрдү жазышат.</p> <p>40- көнүгүү. <i>Окуп, каратма сөздөрдү табышат. Алар кандай мааниде колдонулгандыгын, кайсы сөз түрмөгүнөн болгондугун, түзүлүшү боюнча кандай экендигин айтып беришет.</i></p> <p>41- көнүгүү. <i>Каратма сөздөрдү көрсөтүшөт. Оозеки кепте каратма сөзгө кандай интонация мүнөздүү? Сүйлөмдөгү орду, жазууда үтүр белгиси кандай коюларын айтып беришет.</i></p>			баанын негизинде баалоо
4. Жаңы теманы бышыктоо.	7-10 мин.	44- көнүгүү. Каратма сөз катышкан сүйлөмдөрдү тапкыла. Каратма сөздү бир нече сөздүн тизмеги аркылуу берип, сүйлөмдү көчүргүлө.	<p>Үлгү: <i>Урматтуу Ызакул байке, Актан атамды убара кылбай эле коюңуз - эмне кылбай эле коюңуз? - убара кылбай эле коюңуз - баяндооч; ээ катышкан жок; кимди? - актан атамды - толуктооч; урматтуу Ызакул байке - каратма сөз.</i></p>			
5. Тема боюнча тыныгуу.	5 мин.	Мугалим окуучуларды эс алдыруу максатында темага байланыштуу оюн ойнотот.	Окуучулар темага байланыштуу оюн ойношот.			
6. Сабакты жыйынтыктоо	5 мин.	46- көнүгүү.	<p>Үлгү: <i>Окуучулар мекен үчүн иштөөнү үйрөнүп жа тыша т. - жай сүйлөм: эмне болуп жа тыша т? - үйрөнүп жа тыша т - баяндооч; кимдер? - окуучулар - ээ; эмнени үйрөнүп жа тыша т? - мекен үчүн иштөөнү. Оңдоп түзөбүз. Окуучулар! Мекен үчүн иштөөнү унутпагыла. - жай сүйлөм: окуучулар - каратма сөз, өзүнөн кийин илеп белгиси коюлду, мында ээ катышкан жок.</i></p>			

Сабактын темасы: Киринди сөздүн маанилери, грамматикалык түзүлүшү.

Бир сөздөн турган, сөз айкашы тибиндеги, сүйлөм тибиндеги киринди сөздөр

Негизги компетенттүүлүктөр 1. Маалыматтык: 2. Социалдык- коммуникативдик: 3. Өз алдынча уюштуруу жана маселелерди чечүү:		Сабактын тиби: Аралаш Сабактын формасы: Колдонулуучу ыкмалар: Айтып берүү, түшүндүрүү, аңгемелешүү, суроо- жоопж.б. Керектелүүчү каражаттар: Темага байланыштуу таркатмалар, карточкалар, сүрөттөрж.б. Предмет аралык байланыш:
№	Сабактын максаттары	Көрсөткүчтөр
1	Билим берүүчүлүк: Окуучулар киринди сөздүн маанилери, грамматикалык түзүлүшү боюнча билишет. Бир сөздөн турган, сөз айкашы тибиндеги, сүйлөм тибиндеги киринди сөздөр жөнүндө маалымат алышат.	Окуучулар киринди сөздүн маанилери, грамматикалык түзүлүшү боюнча билише. Бир сөздөн турган, сөз айкашы тибиндеги, сүйлөм тибиндеги киринди сөздөр жөнүндө маалымат алышса. Мисалдарды келтирише.
2	Өнүктүрүүчүлүк: Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанат.	Тема аркылуу кыялдануусу, элестетүүсү, эске сактоосу, кеп маданияттуулугу, кыргыз тилине болгон сүйүүсү калыптанса.
3	Тарбиялык: Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышат.	Ынтымактуулукка, бирин- бири сыйлоого, кыргыз тилин сыйлоого, таза кыргызча сүйлөөгө, патриоттуулукка, тазалыкка, сулуужазууга тарбияланышса.

Сабактын жүрүшү:

Сабактын эталтары	Убак-тысы	Мугалимдин ишмердүүлүгү	Окуучунун ишмердүүлүгү	Компет-гү	Баалоо
1. Уюштуруу.	3 мин.	Сабактын темасын, максатын айтат жана түшүндүрөт.	Окуучулар сабактын темасын, максатын угат жана түшүнөт		Текшерүүчү калып- тандыруучу

2.Өтүлгөн теманы кайталоо.	3-5 мин.	Жалпы класска суроолор менен кайрылат:	Окуучулар мугалим берген суроого өз ойлорун эркин айтуу менен жооп беришет.			баанын негизинде баалоо
3. Жаңы теманы түшүндүрүү	5-7 мин.	Мугалим окуучулардын билимин текшерип алуу максатында текст жөнүндө сурап алат. Тема боюнча маалымат берет. <i>Мугалимдин сөзү: Киринди сөз - бул айтылып жаткан ойго карата сүйлөөчүнүн ар кандай мамилесин билдирген сөз.</i> Мисалдар аркылуу түшүндүрөт. Мисалы: <i>Албетте, менин бул эмгегим биздин айылдын биринчи мугалими Дүйшөн аксакалга арналат. Албетте - киринди сөз. Сүйлөөчүнүн айтып жаткан оюн ырастады.</i> Көнүгүүлөрдү жаздырат.	Көнүгүүлөрдү туура жазышат. 55- көнүгүү. Сүйлөмдөрдөн киринди сөздөрдү табышат. Ал аркылуу сүйлөп жаткан адам ойго карата өзүнүн кандай мамилесин билдиргендигин айтып беришет. Мисалы: Ырас, Жапар майданга келгенден коркуп жүрдү. 56- көнүгүү. Текстти көркөм окушат. Айтылып жаткан ойго карата сүйлөөчүнүн мамилесин билдирген сөздү табышат. Ал кандай мааниде колдонулгандыгын айтып беришет. 57- көн. Текстти окуп, сүйлөмгө мүчө боло албаган сөздөрдү көрсөтүшөт.			
4. Жаңы теманы бышыктоо.	7-10 мин.	58- көнүгүү.	<i>Калтырылып кеткен тыныш белгилерди коюп, сүйлөмдөрдү көчүрүшөт.</i> <i>Үлгү: Кагылайын энеке, менин жаралуу жүрөгүмү козгобочу!</i>			
5. Тема боюнча тыныгуу.	5 мин.	Мугалим окуучуларды эс алдыруу максатында темага байланыштуу оюн ойнотот.	Окуучулар темага байланыштуу оюн ойношот.			
6. Сабакты жыйынтыктоо	5 мин.	59- көнүгүү. Көп чекиттердин ордуна киринди сөздөрдү коюп жазгыла.	Мисалы: Менимче, саат он экиге жакындап келатат.			
7. Үйгө тапшырма.	3 мин.	60- көнүгүү.	Сүйлөм түзүп келүү.			

Сабактын темасы: 7, 8, 9 сандарын кемитүүнүн жадыбалы

Сабактын максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берчүүчүлүк
Окуучулар мисалда иштөө менен билимдерин бекемдешет.	Ой жүгүртүүсүн, эске сактоосун өнүктүрөт.	Математикалык символдорду туура жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар кемитуу амалы Жөнүндө түшүнүк алышса.	Ой жүгүртүүсүн, эске сактоосун өнүктүрсө.	Математикалык символдорду туура жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: жаңы билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын	Уба-	Мугалимдин иш	Окуучунун	Компо-
----------	------	---------------	-----------	--------

жүрүшү	Кыт	аракети	иш аракети	тент- түүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо.Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат . Сабакка даярданыша т. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү.	Аткарган тапшырмала рын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыр уу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы Түшүндүрүү	20 мин	7, 8, 9 сандарын кошуунун жадыбалы.	Балдар тема боюнча түшүнүк	НК1, НК2, ПК3

		$9 < 10 + 9$		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутк а жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Үч бурчтуктун периметрин кантип табабыз? 5 тен чон болгон үч санды жазгыла.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№245, 246	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Мисал, маселе иштөө

Сабактын		
максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар мисалдар жөнүндө түшүнүк алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын		
көрсөткүчтөрү		
Окуучулар мисалдар жөнүндө түшүнүк алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Уба-Кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонтент-Түүлүк
Уюштуруу	3	Саламдашуу.	Саламдашат.	НК2,

	мин	Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Алтын эреже түзүү.	Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №245, 246 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК33, ПК1, ПК4
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисалдар иштөө. №247 $3+3+3=9$ $4+4+4+4=16$ $5+5=10$	Балдар тема боюнча түшүнүк альшат. Көңүл коюп	НК1, НК2, ПК3

		<p>№248 $15-3=12$ $12-2=10$</p> <p>Ж:</p> <p>10 китеп</p> <p>№249 $2+2+2=6$ ж: 6 кыям</p> <p>№250 $a=1\text{см}$</p> <p>$P=1\text{см}+1\text{см}+1\text{см}=4\text{см}$ ж: 4 см</p> <p>№252 $(3+4)-2=7-2=5$</p>	<p>угушат. Мисалдарды доскада иштешет, иштеген мисалдарын дептерлерине жазышат. Топто, жупта иштешет.</p>	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	1 орундуу сандарды атап бергиле? Канча бир орундуу сан бар?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№253, 254	Тапшырманы белгилеп	НК1, ПК4

			альшат.	
Баалоо.	2 МИН	Жупта баалоо.		НКЗ

Математика

Сабактын темасы: Кошуу менен кемитүүнүн байланышы.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар кошуу менен кемитүүгө карата мисалдар иштешет.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Өз алдынча ой жүгүртүшөт тарбияланышат.

Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар кемитүү менен кошууга карата мисалдар иштей алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Өз алдынча ой жүгүртүүгө, иштөөгө тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жеке иш.

Сабактын методу: кунт коюп угуу, интерактивдүү ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2,
Үй тапшырмасын	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап	Аткарган тапшырмаларын	НК1, НК2,

текшерүү		текшерүү. №253, 254 Баалоо.	көрсөтүшөт.	НКЗ, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 МИН	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НКЗ
Жаңы теманы Түшүндүрүү	20 МИН	Кошуу менен кемитүүнүн байланышы. Суммадан бир кошулуучунун кемитсе, экинчи кошулуучу келип чыгат. Кемитүүчү менен айырманын суммасы кемүүчүгө барабар. №255 $3+2=5$ $5-2=3$ $5-3=2$ №256 $4+3=7$ $7-3=4$ $7-4=3$ $6-2=4$ $4+2=6$	Балдар тема боюнча тушунук альшат. Конул коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат. Сумманы жана айырманы табууну билишет.	НК1, НК2, ПК3

		$6-4=2$ №257 $5+4=9$ $5+9=14$ ж: 14 машина №258 $a=4\text{см}$ $b=4\text{см}$ $c=4\text{см}$ $P=?$ $P=4\text{см}+4\text{см}+4\text{см}=12$ см		
Эс алуу Мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс альшат.	НКЗ
Бышыктоо	3 мин	Суммадан бир кошулуучуну кемитсе эмне келип чыгат? Кемитүүчү менен айырманын суммасы эмнеге барабар?	Мугалимдин суроосуна жооп берешет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым	Мугалимдин суроосуна жооп берешет.	НК2, ПК3

		байланыш жасоо.		
Үйгө тапшырма.	3 мин	№260	Тапшырманы белгилеп альшат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Гүлдөр менен баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Мисал иштөө

максаты			Сабактын
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк	
Окуучулар өтүлгөн тема боюнча мисал иштоо сабагы менен таанышышат.	Мисал, маселе иштөөсүн өнүктүрөт.	Досторуна туура мамиле жасоого тарбияланышат.	
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү			

Окуучулар мисалдар иштей алышса.	Мисал, маселе иштөөсүн өнүктүрсө.	Досторуна туура мамиле жасоого тарбияланышса.
----------------------------------	-----------------------------------	---

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: ой жүгүртүү, кунт коюп угуу, интерактивдуу ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын	3 мин	Үй тапшырмасын	Аткарган тапшырмаларын	НК1, НК2,

текшерүү		парта аралап текшерүү. №260 Баалоо.	көрсөтүшөт.	НКЗ, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НКЗ
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисал иштөө. №261 9- 5=4 4+5=9 5+4=9 №262 10- 7=3 3+4=7 4+3=7 8-6=2 2+6=8 6+2=8 №263 10- 2=8 10+8=18 №264 5+5=10 10-3=7	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3

		№265 11, 12, 13,15, 16, 17, 18, 19.		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Кемитуу амалын кантип чыгарабыз?	Мугалимдин суроосуна жооп берешет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп берешет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№266	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Сурамжылап баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Айлана, тегерек.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар айлана, тегерек жөнүндө түшүнүк алышат.	Таанып билүүсүн, билгичтигин өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар айлана, тегерек жөнүндө түшүнүк алышса.	Таанып билуусүн, билгичтигин өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

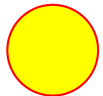
Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: кунт коюп угуу, ой жүгүртүүсү, интерактивдуу ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонент-түүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК23
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №266 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта	Өтүлгөн тема боюнча	НК3

		кайсы теманы өткөнбүз?	суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	<p>Айлана, тегерек. Айлана-тегеректин чеги. Тегеректин ичиндеи чекит анын борбору аталат. Тегерек айланасы менен бир борборго ээ.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> №269 </div> <div style="text-align: center;"> $8-4=4$ </div> </div> <p> $4=4=8$ $10-5=5$ $5=5=10$ №270 $5=7=12$ ж 12 машина №271 .----- ----- </p>	<p>Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.</p>	НК1, НК2, ПК3

		3см №272 9=6=15 15-5=10 №273 7+9=16 6+5=11 10+9=19 10-1=9		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс альшат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Айлана менен тегеректин айырмасы эмнеде?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№274	Тапшырманы белгилеп альшат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Активдуу катышканына		НК3

		карап баалоо.		
--	--	------------------	--	--

Математика

Сабактын темасы: Эки санды салыштыруу.

максаты			Сабактын
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк	
Окуучулар ар кандай мисалдар иштей алышат.	Таза, сулуу жазуусун өнүктүрөт.	Бирин-бири уга билүүгө тарбияланышат.	
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү			
Окуучулар сандарды салыштыруу жөнүндө түшүнүк алышса.	Таза, сулуу жазуусун өнүктүрсө.	Бирин-бири сыйлоого, уга билүүгө тарбияланышса.	

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: ой жүгүртүү, кунт коюп угуу, интерактивдуу ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №274	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3

		Баалоо.		
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НКЗ
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Эки санды салыштыруу. №275 8- 5=3 ж: 3 китеп 6-4=2 ж: 2 мисал №276 9+5=14 7+8=15 9+9=18 8-5=3 №277 6- 3=3 6-4=2 6-5=1 №278 9- 8=1 7-6=1 10-9=1 5-2=3 9- 6=3 №278 15-	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат. Доскага чыгып иштешет.	НК1, НК2, ПКЗ

		5=10 ж: 10 ящик		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс альшат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Айырманы кантип табабыз? Сумманы кантип табабыз?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, НК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№280, 281	Тапшырманы белгилеп альшат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Жупта баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Мисал иштөө

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар мисал, маселе иштей алышат.	Көңүл буруусун, кунт коюп угуусун өнүктүрөт.	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар мисал, маселелер иштей алышса.	Көңүл буруусун, кунт коюп угуусун өнүктүрсө.	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар

Сабактын тиби: билимдерин жалпылоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүү .	НК2,
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №280, 281 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсүтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өткөн теманы	3	Балдар, биз	Өтүлгөн тема	НК3

актуалдаштыруу.	мин	өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	боюнча суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисалдар иштөө. №282 85 $8-5=3$ №283 $7\text{см}-5\text{см}=2\text{см}$ №284 15- $3=12$ 12- $6=6$ ж: 6 ящик №285 10- $3=7$ ж: 7 банка	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Кайсы сандардын суммасы 10	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5

		болот? Мисалдар келтир.		
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№187, 288	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Сурамжылап баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Мисал, маселе иштөө.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар мисал, маселе иштөөнүн жолун билишет.	Туура эсептоого, так кошуугу үйрөнүшөт.	Ойлонууга жана ойду так айтууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар мисал, маселе иштей билишсе.	Тура эсептоого жана так кошууга үйрөнүшсө	Ойлонууга жана ойду так айтууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

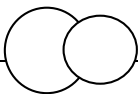
Сабактын тиби: жаңы билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Уба-кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
-----------------	---------	-----------------------	----------------------	-----------------

Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежен түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эреже түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшеруу	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №288 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	ПК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисал, маселе иштөө. №289	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл	НК1, НК2, ПК3

		<p>№291 14- 8=6 14+6=20</p> <p>ж: 20 туп №292 5- 3=2 ж: 2</p> <p>ЧЫНЫ №293 7- 4=3 10- 7=3 7+7=14 17-9=8</p>	<p>коюп угушат. Мисалдарды доскада иштешет жана дептерлерине жазышат.</p>	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Тегерекке радиус чийип бергиле?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Энеси менен жакты? Кайтарым байланыш	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3

		жасоо.		
Үйгө тапшырма.	3 мин	№294, 295	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Өзүңдү текшер.

максаты			Сабактын
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк	
Окуучулар алган билимдерин өз	Өз алдынча ойлоого, түшүнүктөрүн	Математика сабагына болгон	

алдынча иштей алышат.	калыптандырууга үйрөнүшөт.	кызыгуусун арттырышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар алган билимдерин өз алдынча иштей алышса.	Өз алдынча ойлоого, түшүнүктөрүн калыптандырууга үйрөнүшсө.	Бирин-бири уга билууга, достошу иштөөгө тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш, жупта иш.

Сабактын методу: ой жугуртуу, интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Уба - кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонтенттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2

Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №294, 295 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Өз алдынча иштөө. №1 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. №2 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 №4 $7-5=2$ №6 • _____ • _____ • $2\text{см}+2\text{см}=4\text{ см}$ №7 $P=1\text{см}+2\text{см}+3\text{см}=6$	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлеринге жазышат. Топто иштешет. Доскага	НК1, НК2, ПК3

		СМ №9 2+3=5 ж: 5 мисал	ЧЫГЫП жазышат.	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Эки орундуу жуп сандарды ата? Эн чон бир орундуу сан кайсы?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№10 №11	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Эки орундуу сандар. Жуз.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар эки орундуу сандарды билишет, алар менен мисалдар иштей алышат.	Эске сактоосун, ой жугуртуусун өнүктүрөт.	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар эки орундуу сандарды билишет, алар менен мисалдар иштей алышса.	Эске сактоосун, ой жугуртуусун өнүктүрсө	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстү карандаш, сызгыч, баалоочу

каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жеке иш.

Сабактын методу: ой жүгүртүү.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №10, 11 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өткөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта	Өтүлгөн тема боюнча	НК3

		кайсы теманы өткөнбүз	суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	<p>Жаңы темага түшүнүк беруу. Эки орундуу сандар. Жуз. №297</p> <p>1 ондук=10 2 ондук=20 3 ондук=30 4 ондук=40 5 ондук=50 6 ондук=60 7 ондук=70 8 ондук=80 9 ондук=90 10 ондук=100</p> <p>№299</p> <p>1 ондук 1 бирд.=11 2 ондук 2 бирд.=22 3 ондук 3 бирд.=33</p> <p>№300</p>	<p>Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.</p>	НК1, НК2, ПК3

		15, 16, 16, 17, 1 онд 4 бирд. 1 ондук 1 бирд. №301 9+3=12 12-5=7		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НКЗНК
Бышыктоо	3 мин	1 онд. 2 бирд. канчага барабар. 5 онд. 1 бирд. эмнеге барабар.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№302 №303	Тапшырманы белгилеп	НК1, ПК4

			алышат.	
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НКЗ

Математика

Сабактын темасы: Мисал, маселе иштөө.

Сабактын		
максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар өтүлгөн теманын үстүндө мисал, маселелер иштей алышат түшүнөт алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өтүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын		
көрсөткүчтөрү		
Окуучулар мисал, маселелер иштей	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга

алышса.		тарбияланышса.
---------	--	----------------

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонтенттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №302, 303 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы	Өтүлгөн тема	НК3

актуалдаштыруу.		теманы өткөнбүз?	боюнча суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 МИН	<p>Жаңы тема.</p> <p>Мисал, маселе иштөө.</p> <p>№304</p> <p>1 онд.=10 2 онд.=20</p> <p>3 онд.=30 10 онд.=100</p> <p>№305</p> <p>2 онд. 3 онд.</p> <p>4 онд. 5 онд. 6 онд. 7 онд. 8 онд.</p> <p>№306</p> <p>11-3=8</p> <p>11+8=19</p> <p>№307</p> <p>P=2см+2см+2см+2см+2см</p> <p>M=10см</p> <p>Ж: 10 см</p> <p>№308</p> <p>10-8=2 11-10-1</p> <p>6-5=1</p>	<p>Балдар тема боюнча түшүнүк алышат.</p> <p>Көңүл коюп угушат.</p> <p>Мисалдарды доскада иштешет, дептерлерине жазышат.</p>	<p>НК1,</p> <p>НК2,</p> <p>ПК3</p>

Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминут ка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	5 онд. Эмнеге барабар? 30 саныда канча ондук бар?	Мугалимди н суроосуна жооп беришет.	Н2, ПК5
Жыйынтыкт оо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимди н суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№309, 310	Тапшырман ы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Сурамжылап баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Ондуктар менен иштөө.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар ондук, бирдик разряд жөнүндө түшүнүк алышат.	Таанып билуусун, билгичтигин өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар ондук, бирдик, разряд жөнүндө түшүнүк алышса.	Таанып билуусун, билгичтигин өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: жаны билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивүү ыкма.

Сабактын жүрүшүү	Уба-кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонтент-
------------------	---------	-----------------------	----------------------	-------------

				ТҮҮЛҮК
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат . Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №309, 310 Баалоо.	Аткарган тапшырмалар ын көрсөтүшөт.	НК2
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу .	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өткөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК4
	20 мин			НК1, НК2,

<p>Жаңы теманы түшүндүрүү</p>		<p>Жаңы тема. Ондуктар менен иштөө. Эки орундуу сандар ондуктантарда н жана бирдиктерден турат. Бирдиктер биринчи разряд, ондуктар 2-разряд. №311 2 онд. 6 бирд.=26 №312 3 онд. 2 бирд.=32 2 онд. 3 бирд.=23 2 онд. 5 бирд.=25 4 онд. 6 бирд.=46 9 онд. 1</p>	<p>Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды доскада иштешет, дептерлерин е жазышат.</p>	<p>ПКЗ</p>
-----------------------------------	--	---	---	------------

		бирд.=91 №314 3 онд. 2 бирд.=32 2 онд. 3 бирд.=23 2 онд. =20 №315 8+4=12 ж: 12 бет.		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НКЗ
Бышыктоо	3 мин	10 дон кичине болгон сандарды ата. Эн чон эки орундуу сан кайсы?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3

Үйгө тапшырма .	3 мин	№316, 317	Тапшырманы белгилеп алышат .	НК1, ПК4
Баалоо .	2 мин	Активдуу катышканын карап баалоо .		НК3

Математика

Сабактын темасы: Мисал иштөө

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар мисалдар иштей алышат .	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт .	Жупта, топто иштөөгө тарбияланышат .
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар түшүнү мисалдар иштей алышса .	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө .	Жупта, топто иштөөгө тарбияланышса .

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар .

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын жүрүшү	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүшөт.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №314, 315 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өткөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3

<p>Жаңы теманы түшүндүрүү</p>		<p>Мисалдар иштөө. №318 95, 21, 23, 24, 46, 54, 68.</p> <table border="1" data-bbox="757 593 1122 994"> <thead> <tr> <th>Ондук</th> <th>Бирдик</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>9</td><td>5</td></tr> <tr><td>2</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>2</td><td>4</td></tr> <tr><td>4</td><td>6</td></tr> <tr><td>5</td><td>4</td></tr> <tr><td>6</td><td>8</td></tr> </tbody> </table> <p>№319</p> <table border="1" data-bbox="757 1093 1122 1439"> <thead> <tr> <th>2- разряд</th> <th>1- разряд</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>3</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>0</td></tr> <tr><td>7</td><td>5</td></tr> </tbody> </table>	Ондук	Бирдик	9	5	2	1	2	3	2	4	4	6	5	4	6	8	2- разряд	1- разряд	4	5	3	8	9	5	6	0	7	5	<p>Балдар тема боюнча түшүнүк альшат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.</p>	<p>НК1, НК2, ПК3</p>
Ондук	Бирдик																															
9	5																															
2	1																															
2	3																															
2	4																															
4	6																															
5	4																															
6	8																															
2- разряд	1- разряд																															
4	5																															
3	8																															
9	5																															
6	0																															
7	5																															

Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	27 санын разрядка алмаштыр? 13 санын разрядка алмаштыр?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№320	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Оозеки баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Ондуктарды салыштыруу.

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар ондуктарга карата мисал, маселелер иштей алышат.	Элестетуусун жана ой жүгүртүүсүн өнүктүрөт.	Тактыкка, сезимталдыкка, тыкандыкка тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар ондуктарга карата мисал, маселелер иштей алышса.	Элестетүүсүн жана ой жүгүртүүсүн өнүктүрсө.	Тактыкка, тыкандыкка тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдүү ыкма.

Сабактын журушу	Уба-кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонент-түүүлүк
-----------------	---------	-----------------------	----------------------	-------------------

Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №320 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Жаңы тема. Ондуктарды салыштыруу. №321 53<52 52>51 69<70 №322	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине	НК1, НК2, ПК3

		$45 < 47$ $52 > 49$ $53 > 46$ $55 < 57$ №323 $8 + 6 = 14$ $28 -$ $14 = 14$ ж: 14 окуу	жазышат.	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	13 санынан 2 ге чоң кайсы сан? 7 санынан 3 ко кичине кайсы сан?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№325	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Смайликтер менен баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Жуп жана так сандар.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар жуп жана так сандар жөнүндө түшүнүк алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар жуп жана так сандар жөнүндө түшүнүк алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл болуу. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшрүү. №325 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго	НК3

		өткөнбүз?	жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисалдар иштөө. №335 1) 1, 3, 5, 7, 9. 2) 2, 4, 6, 8, 10. №336 15, 28, 39, 42, 56, 82, 95, 99. 1) 15, 39, 95, 99. 2) 28, 42, 56, 82. №338 49, 50, 51, 52, 5. 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94. №339 1) 5, 7, 9, 8. 2) 15, 29, 51, 47, 63, 72.	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Жуп жана так сандарды ажырата алышат. Мисалдарды доскада иштешет жана дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Жуп жана так сандарга	Мугалимдин суроосуна	НК2, ПК5

		мисалдардан келтир жана разряддарга ажырат?	жооп беришет.	
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№340	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Жупта баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Кошуунун топтоштуруу касиети.

Сабакте

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар кошуунун топтоштуруу касиети жөнүндө түшүнүк алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Ойлонууга, ойду так билүүгө, өз оюн айтууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар кошуунун топтоштуруу касиети жөнүндө түшүнүк алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Ойлонууга, ойду так билүүгө, өз оюн айтууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: жаны билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Уба - кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компо - тент - түүлүк
Уюштуруу	3	Саламдашуу.	Саламдашат.	НК2

	мин	Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Сабакка даярданышат . Жагымдуу маанай түзүшөт.	
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №340 Баалоо.	Аткарган тапшырмалар ын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы Актуалдашты- руу.		Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү		Мисалдар иштөө. №342 $8+5=8+(3+2)=(8+2)+3=10+3=13$ №343 $9+9=9+(1+8)=10+8=18$ $7+5=7+(3+2)=10+2=1$	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды	НК1, НК2, ПК3

		2 $6+5=6+(4+1)=10+1=11$ №344 $12+(12-4)=12+8=20$ ж: 20 карандаш.	бирден доскада иштешет. Дептерлерин е жазышат.	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Бир орундуу сандарды атагыла. Эки орундуу сандарды разряддарга ажыраткыла.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтык-тоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№346	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	3 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Текшеруу иши.

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар өтүлгөн теманын үстүндө мисалдар иштей алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар өтүлгөн теманын үстүндө мисалдар иштей	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

альшса.		
---------	--	--

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №346 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы	3	Балдар, биз	Өтүлгөн тема	НК3

актуалдаштыруу.	мин	өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	боюнча суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Текшерүү иши. Мисалды чыгаргыла. 1-вариант $16-5=11$ $13+7=20$ $24-13=12$ $18+4=22$ 2-вариант. <i>3) Радиусу 2см болгон айлана сыз.</i> <i>4) 1-вариант. Сандарды салыштыр</i> $13 < 15$ $15-13=2$ $5 < 9$ $9-5=4$ 2-вариант $15 > 10$ $15-10=5$	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды өз алдынча иштеп, дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3

		$7 < 9$ $9 - 7 = 2$ 5) Канаттын 5 карандашы бар болчу, досу Айбек 3 карандаш кошуп берди. Баардыгы канча карандаш болду.		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	3 мин	Суммасы 6 болгон мисалдардан келтир. 6 саны кайсы сандардан чоң?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3

		байланыш жасоо.		
Үйгө тапшырма.	3 мин	Кайталоо.	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Экт орундуу сандарды кошуу жана кемитүү

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар эки орундуу сандарды кошуп, кемите алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Бирин-бири конуш коюп угууга, сыйлоого тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		

Окуучулар эки орундуу сандарды кошуп, кемите алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Бирин-бири кону. коюп угууга, сыйлоого тарбияланышса.
--	--	---

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: жаны билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №346 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3

Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 МИН	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НКЗ
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 МИН	Эки орундуу сандарды кошуу жана кемитүү. №347 $34+23=57$ №348 $47+12=59$ $48+31=74$ $54+23=77$ $85+12=97$ №349 $35+24=59$ ж: 59 кой №350 $21+3=24$ $21+24=45$ ж: 45 №351 $16-5=11$ ж: 11 ящик	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПКЗ
Эс алуу	3 МИН	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс	НКЗ

МҮНӨТҮ			алышат.	
Бышыктоо	3 мин	Эки орундуу сандарды кантип кошобуз? Эки орундуу сандарды кантип кемитебиз? Мисалдар келтиргиле.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, НК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, НК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№352	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Сабактын темасы: Мисал, маселе иштөө

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар өтүлгөн теманын үстүндө мисал, маселелер иштей алышат.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар өз алдынча иштей алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин жалпылоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Уба-кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компонент-түүлүк
-----------------	---------	-----------------------	----------------------	------------------

Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №352 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Жаңы тема: Мисал, маселе иштөө.	Балдар тема боюнча түшүнүк	НК1, НК2, ПК3

		<p>№353 $40+10=4$ онд. +1 онд = 5 онд. 7 онд. + 2 онд. = 9 онд. 3 онд. + 5 онд. = 8 онд.</p> <p>№354 $61+35=96$ $23+36=59$ $32+64=96$ $12+17=29$</p> <p>№355 $41+14=55$ $41+55=96$</p> <p>№356 $24+13=37$ ж: 37 жургунчу</p> <p>№356 (12- 5) + 4 = 7 + 4 = 11</p> <p>№358 $24+12 > 24$ $72+15 > 15$ $37=12+25$</p>	<p>альшат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды доскада иштешет, дептерлерине жазышат. Досканы тура пайдалана альшат.</p>	
Эс алуу	3	Физьминутка	Физьминутка	НКЗ

МҮНӨТҮ	МИН	жасоо	жасап эс алышат.	
Бышыктоо	5 мин	Жуп жана так сандарды атап бер.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№359, 360	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Жеке баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы:

Сабакты		
максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар өтүлгөн темалар үстүндө кайталоо жүргүзүшөт	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар өтүлгөн темаларга карата мисалдар иштей түшүнүк алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: жаны билимди өздөштүрүү.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Уба-кыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка	Саламдашат. Сабакка даярданышат.	НК2

		көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Жагымдуу маанай түзүшөт.	
Үй тапшырмасын текшерүү	3 МИН	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №359, 360 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 МИН	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп берешет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 МИН	Жаңы тема: №361 $35-23=12$ №362 $55-32=23$ 99- $88-11$ 72- $41=31$ $43+12=55$ $56+23=79$	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Эки орундуу сандарды мамыча түрүндө кошуп, кемите	НК1, НК2, ПК3

		$55+12=63$ №363 . ____ . ____ . ____ . $2\text{см}+3\text{см}+2\text{см}=7\text{см}$ №364 $65+32=97$ $97-$ $54=42$ ж6 42 чагырык жип	алышат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	5 мин	Эки орундуу сандарды кантип кошуп, кемитебиз?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№365	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Мисал иштөө

Сабактын

максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар эки орундуу сандарды кемитүү, кошууга карата мисалдар иштей алышат.	Ой жугуртуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Топто, жупта иштөөгө тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар эки орундуу сандарды кемитүү, кошууга	Ой жүгүртүүсүн, эске сактоосун өнүктүрсө.	Топто, жупта иштөөгө тарбияланышса.

карата мисалдар иштей алышса.		
-------------------------------	--	--

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Алтын эрежени түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Алтын эрежени түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №365 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы	3	Балдар, биз	Өтүлгөн тема	НК3

актуалдаштыруу.	МИН	өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	боюнча суроолорго жооп беришет.	
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 МИН	Мисалдар иштөө. №366 65-13=52 76-25=51 44+25=69 66+22=88 №367 75-23=52 ж: 52 ге аз. №368 8 саат 45 минот+12 минот= 8 саат 57 минот. №369 23+15=38 38-16=22 №370 16-6>6 45- 24<45 34+12<47	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3
Эс алуу	3	Физьминутка	Физьминутка	НК3

МҮНӨТҮ	МИН	жасоо	жасап эс алышат.	
Бышыктоо	5 МИН	6 ны 2 ге чоңойтсо канча болот? 6 ны 2 ге кичирейтсе канча болот?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 МИН	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 МИН	№371, 372	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 МИН	Топто баалоо.		НК3

Математика
Сабактын
темасы: Мисал
иштөө

Сабактын

максаты

Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар кемитүүнү, кошууну так аткарышат.	Байкагычтыгын, тактыгын өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.

Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар кемитүүнү, кошууну так аткара алышса.	Байкагычтыгын, тактыгын өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин жалпылоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №371, 372	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1,

		Баалоо.		ПКЗ
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 МИН	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НКЗ
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 МИН	Мисалдар иштөө. №373 $32+5=37$ $32+50=82$ №374 $72+6=78$ $56+30=86$ №375 $21+4=24$ $21+25=46$ №376 $23+15=38$ ж: 38 машина	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПКЗ
Эс алуу мүнөтү	3 МИН	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НКЗ
Бышыктоо	5 МИН	Эки орундуу санга бир орундуу санды	Мугалимдин суроосуна	НК2, ПК5

		кантип кошобуз?	жооп беришет.	
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 мин	№379	Тапшырманы белгилеп альшат.	НКК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Мисал иштөө

Сабактын

максаты

Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар мисалдар иштешет.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрөт.	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышат.
Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар мисалдар иштей алышса.	Кабыл алуусун, эске сактоосун өнүктүрсө.	Математикалык символдорду туурга жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай	НК2

		жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	түзүшөт.	
Үй тапшырмасын текшерүү	3 мин	Үй тапшырмасын парта аралап текшерүү. №379 Баалоо.	Аткарган тапшырмаларын көрсөтүшөт.	НК1, НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	3 мин	Мисалдар иштоо. №380 $48-3=45$ $48-30=18$ №381 34- $3=31$ $67-5=62$ $95-20=75$ $89-6=83$ $50-30=20$	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3

		$80-40=40$ №382 $43-20=23$ $43+23=66$ ж: 66 көйнөк №383 $85-3=82$ $75-$ $20=55$ $47+0=47$ $15+1=16$ №384 $1\text{дм } 1\text{см}=11\text{см}$. _____ . $1\text{дм } 1 \text{ см}$		
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	5 мин	Бир орундуу жана эки орундуу сандарды кантип кемитебиз?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК5
Жыйынтыктоо	3 мин	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты?	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3

		Кайтарым байланыш жасоо.		
Үйгө тапшырма.	3 мин	№385	Тапшырманы белгилеп альшат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 мин	Комментарийлеп баалоо.		НК3

Математика

Сабактын темасы: Мисал иштөө

Сабактын		
максаты		
Билим берүүчүлүк	Өнүктүрүүчүлүк	Тарбия берүүчүлүк
Окуучулар өтүлгөн темалар үстүндө мисалдар иштешет.	Алган билимин мисал аркылуу бышыктоосун өнүктүрөт.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышат.

Күтүлүүчү натыйжалардын көрсөткүчтөрү		
Окуучулар өтүлгөн темалар үстүндө мисалдар иштей алышса.	Алган билимин мисал аркылуу бышыктоосун өнүктүрсө.	Таза, сулуу жазууга тарбияланышса.

Сабактын жабдылышы: окуу китеби, дептери, түстүү карандаш, сызгыч, баалоочу каражаттар.

Сабактын тиби: билимдерин бышыктоо.

Сабактын формасы: жалпы, жеке иш.

Сабактын методу: интерактивдуу ыкма.

Сабактын журушу	Убакыт	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Компоненттүүлүк
Уюштуруу	3 мин	Саламдашуу. Тартипке, тазалыкка көңүл бөлүү. Окуучуларды жоктоо. Сабакка даярдоо. Жагымдуу маанай түзүү.	Саламдашат. Сабакка даярданышат. Жагымдуу маанай түзүшөт.	НК2
Үй	3	Үй	Аткарган	НК1,

тапшырмасын текшерүү	мин	тапшырмасын парта аралап текшерүү.И- №1, 2, 3 Баалоо.	тапшырмаларын корсотушот.	НК2, НК3, ПК1, ПК3
Өтүлгөн теманы актуалдаштыруу.	3 мин	Балдар, биз өткөн сабакта кайсы теманы өткөнбүз?	Өтүлгөн тема боюнча суроолорго жооп беришет.	НК3
Жаңы теманы түшүндүрүү	20 мин	Мисалдар иштөө. №1 7, 11, 13 №2 3, 4, 7 №3 5, 9 №5 • _____ • ____ • 5см 2см 5см+2см=7см	Балдар тема боюнча түшүнүк алышат. Көңүл коюп угушат. Мисалдарды дептерлерине жазышат.	НК1, НК2, ПК3
Эс алуу мүнөтү	3 мин	Физьминутка жасоо	Физьминутка жасап эс алышат.	НК3
Бышыктоо	5 мин	1 дм кесинди сыз. Ал канча см	Мугалимдин суроосуна жооп	НК2, ПК5

		барабар?	беришет.	
ЖЫЙЫНТЫКТОО	3 МИН	Сабак жактыбы? Эмнеси менен жакты? Кайтарым байланыш жасоо.	Мугалимдин суроосуна жооп беришет.	НК2, ПК3
Үйгө тапшырма.	3 МИН	№ 6	Тапшырманы белгилеп алышат.	НК1, ПК4
Баалоо.	2 МИН	Топто баалоо.		НК3

Дата _____

Проверено _____

ФИО учителя: Бекчороева Г.Д.

Предмет: *Мировая история 10 кл.*

Тема урока: *Древнее государство Египет*

Тип урока: освоение новых знаний

Общие методы и приемы: индивидуальная работа

Оборудование: тетради, учебники

Цели урока

С позиции учителя	С позиции ученика
1. <i>Обучающая: рассказать о возникновении древнеегипетской цивилизации, показать особенности древнеегипетского государства, как жили фараоны, осветить культуру Древнего Египта</i>	1. Учащиеся смогут рассказать как возникла древнеегипетская цивилизация, о ее особенностях, о традициях и этике дворца фараонов, расскажут о культуре Древнего Египта
2. <i>Развивающая: развивать память, расширять словарный запас учащихся.</i>	2. Учащиеся будут работать над своей памятью, речью
3. <i>Воспитывающая: воспитывать гуманизм, взаимоуважение.</i>	3. Учащиеся будут понимать важность поликультурного воспитания, взаимоуважения в социальной среде.

Ключевые компетентности

1. *Информационная: учащиеся получают информацию о первобытно – общинном строе, о его этапах, особенностях, об общественном разделении труда*

2. Соц – коммуник-я: учится быть и работать в коллективе
3. Компетентность самоорганизации и разрешения проблем: сможет дать определение первобытно-общинному строю, охарактеризовать его, выделить его особенности

Предметные компетентности:

- Хронологически – картографич-я: будет знать хронологические рамки первобытно – общинного строя, и его этапы
- Историко – цивилизац-я: сможет определить какое место занимает данный период в истории человечества
- Этно – культурная: узнает какие культуры были в древности, познакомится с понятием этнос, где найден след первого человека

Ход урока:

Этапы урока	Время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценивание
1. Орг. момент.	2 мин.	Учитель приветствует учащихся, настраивает класс на продуктивную работу	Приветствуют учителя	Эмоциональное
2. Актуализация знаний учащихся	5 мин	<i>Конечно, все вы слышали о Древнем Египте? А вы знаете, что это колыбель древних цивилизаций? Что здесь возникли первые государства в мире?</i>	Записывают цели урока	Формативное
3. Представление темы	7 мин	<i>Древнее государство Египет</i>		Формативное
4. Практическая работа	8 мин	<p>Слово учителя:</p> <p>Египет расположен в северо-восточном углу Африканского континента и узким Суэцким перешейком связан с Передней Азией. По Суэцкому перешейку проходила караванная дорога, связывавшая Египет с культурными центрами Передней Азии.</p> <p>Что обозначает название страны Египет?</p> <p>Название «Египет» греческое, происходит от видоизмененного греками египетского названия древнейшей столицы Египта города Мемфиса (по-египетски Хет-ка-Птах или Хикупта, что означало «крепость души бога Птаха»). Египтяне называли свою страну словом Кемет — «Черная», по цвету вспаханной почвы нильской долины, противопоставляя ее «Красной стране» — раскаленным пескам и каменистым предгорьям ливийской и аравийской пустыни. «Египет есть вся та земля,— писал греческий историк Геродот,— которую своими водами орошает Нил, а египтяне все те, которые живут ниже города Элефантины и пьют воду из реки Нил».</p> <p>Труднопроходимые пороги Нила препятствовали сношениям с южными странами по реке, раскаленные пески аравийской пустыни отделяли долину от Красного моря, болотистая дельта затрудняла продвижение к берегам Средиземного моря. К тому же жившие на южных, западных и восточных границах племена кочевников, враждебные Египту, усиливали его обособленность.</p> <p>Эта географическая изоляция способствовала формированию египетской цивилизации как самобытного исторического явления.</p> <p>До образования государств территория Египта делилось на: Верхний, Средний и Нижний Египет, кроме того были маленькие области или царства, которые назывались НОМЫ.</p>	записывают определения, термины	Формативное

		<p>В 4 тыс. до н.э. египетские номы объединяются под властью единоличного правителя, который в Египте назывался ФАРАОН.</p> <p>Многие из вас слышали о египетских пирамидах, которые поражают человека своим величием и красотой. Как вы думаете, для чего сооружали пирамиды?</p> <p>Прочитайте как жили древние египтяне</p> <p>В древнем Египте появилась письменность в форме иероглифического письма.</p> <p>Вспомните, что такое папирус? Что такое пиктография?</p> <p>Работа с терминами</p> <p>Папирус – материал для письма, выработанный из этого растения у египтян и других древних народов, а также рукопись на этом материале</p> <p>Пиктография – древний вид письма рисунками</p> <p>Иероглифы – вид письма, могут означать как отдельные звуки и слоги, так и целые слова и понятия</p> <p>Фараон – царский титул в Древнем Египте, правитель Египта</p> <p>С конца IV тыс. до н.э. в истории человечества начинается новый этап – появляются первые цивилизации, резко отличающиеся от первобытных обществ.</p> <p>Уже говорилось о том, что на Востоке переход от первобытности к цивилизации сопровождался развитием ирригационного земледелия. Создание ирригационных систем требовало организации коллективного труда большого числа людей, усилий всей страны в целом. Сложно было и поддерживать в порядке систему каналов. Все эти работы невозможно было осуществить без жесткой организации, без сильной централизованной власти. Ученые считают, что это повлияло на формирование особого типа государства — восточной деспотии.</p> <p><i>Деспотия — в переводе с греческого означает «неограниченная власть»; форма Самодержавной власти.</i></p> <p>Цари занимали совершенно исключительное положение в деспотическом государстве. Царь считался, по крайней мере формально, единственным собственником всех земель, во время войн стоял во главе армии, был высшей инстанцией в суде, к нему стекались! налоги, он организовывал ирригационные работы, являлся верховным жрецом, посвященным во все таинства. Стабильность деспотий поддерживалась и за счет веры в божественность царя.</p> <p>В Египте, например, фараон именовался не только Владыкой Обеих Земель, т. е. Южного и Северного Египта, но и живым воплощением бога Хора, владыки небес. Впоследствии фараон был наделен «солнечным именем» — он стал богом Ра. Дворец его считался храмом. Его имя запрещалось произносить, ибо оно, как считали, обладало особой магической силой, которую нельзя расходовать впустую.</p> <p>Особенностью восточных обществ была их строгая иерархичность: каждый социальный слой занимал свое четко определенное место и отличался от других своей социальной значимостью, а также обязанностями, правами и привилегиями.</p> <p>Одежда зависит от ранга, а потребление богатств — от размеров вознаграждения, соответствующего рангу знатности. Как бы мудр и благороден ни был человек, он не осмеливается носить одежду, не соответствующую его рангу; как бы ни был он богат, он не решается воспользоваться благами, не предусмотренными его вознаграждением...</p>	<p>выполняют задание</p> <p>Работают с карточками</p>	
5. Повторение	15 мин	<p>Что означает слово фараон?</p> <p>Почему люди не могли произносить имя своего царя?</p>	Учащиеся отвечают на вопросы	Формативное

		<i>Что означает слово Египет? Расскажите о жизни простых египтян Какое положение было у женщин?</i>	Дискуссия	
6. <i>Оценивание</i>	5 мин	Оценивание по результатам работ		Формативное
7. <i>Домашнее задание</i>	1 мин	Выучить новые понятия и термины, даты. Кластер: форма общности людей. Составить вопросы по пройденной теме, написать конспект о социальной структуре общества Древнего Египта		

Дата _____

Проверено _____

ФИО учителя Бекчороева Г.Д.
Предмет: *Мировая история 10 кл.*
Тема урока: *Восточное Средиземноморье*
 Тип урока: освоение новых знаний
 Общие методы и приемы: работа в группах
 Оборудование: дидактический материал, карты, тетради.

Цели урока с позиции учителя	Цели урока с позиции ученика
1. <i>Обучающая: узнают чем занималось население древней Палестины, Финикии и Сирии, сможет рассказать об их городах, религии; получит знания о древнейшем алфавите, сможет рассказать о его роли и значении в развитии письменности</i>	1. <i>Учащиеся смогут показать на карте нахождение древней Палестины, Финикии, Сирии, сможет рассказать об их истории и особенностях</i>
2. <i>Развивающая: развивает логическое мышление, речь, способствует формированию дикции</i>	2. <i>Развивает умение самостоятельно добывать знания, выделять главное.</i>
3. <i>Воспитывающая: способствовать воспитанию ответственности, трудолюбия, старательности</i>	3. <i>Воспитывает трудолюбие, усердие, старательность</i>

Ключевые компетентности

1. *Информационная: учащиеся получают информацию о таких государствах как древняя Палестина, Финикия, Сирия, о первом в мире алфавите, об изготовлении стекла*
2. *Соц – коммуник-я: учится быть и работать в коллективе*
3. *Компетентность самоорганизации и разрешения проблем: сможет определить, почему в данном регионе хорошо развивалась торговля, почему здесь возник первый алфавит*

Предметные компетентности:

- *Хронологически – картографич-я: будет знать когда появились в данном регионе эти государства, сможет показать их на карте.*
- *Историческая грамотность: сможет определить какое историческое значение имеет появление алфавита*
- *Этно – культурная: познакомится с культурой древней Палестины, Финикии, Сирии*

Ход урока:

Этапы урока	Время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценивание
Орг. момент.	2 мин	Учитель приветствует учащихся	Приветствуют учителя	Эмоцио-нальное
Актуализация знаний учащихся	5 мин	На прошлом занятии вы узнали о государствах Междуречья, познакомились с их древней историей, образом жизни, хозяйством. Сегодня вы узнаете о Восточном Средиземноморье	Смотрят карты	Словесное
Предс-тавление темы, постановка целей и ожидаемых учебных результатов	7 мин	Восточное Средиземноморье. Вам предстоит узнать какие государства здесь находились в древности. Чем они занимались, на основе полученных знаний сумеете рассказать об особенностях развития древних государств данного региона, об их вкладе в историю.	Записывают тему урока, задают вопросы.	
Практическая работа	8 мин	<i>Слово учителя:</i> Географическое положение Стран Средиземноморье объединяет в себе страны двух континентов Евразии и Африки, а также многочисленные острова и архипелаги: Сицилия, Сардиния, Кипр, Крит, Балеарские острова и многие другие. Площадь средиземноморского региона составляет свыше 4 млн км ² , с Переднеазиатскими нагорьями свыше 5 млн км ² . Евразии Африки острова архипелаги Сицилия Сардиния Кипр Крит Балеарские острова. <i>Работа в группах.</i> <i>Перед вами лежат материалы. Вам нужно создать презентацию.</i> Работают три группы:		

	<p>1. Древняя Финикия. 2. Древняя Палестина. 3. Древняя Сирия.</p> <p><i>Дополнительная информация.</i> Точные границы древнего государства Финикия определить довольно сложно: мнения на этот счет у географов в разные времена были противоречивы, к тому же границы по мере развития государства и в зависимости от политической обстановки постоянно менялись. Единственное, в чем сходятся во мнении все ученые – Финикия занимала территорию между Месопотамией и Египтом, где сейчас частично располагаются современные Ливан, Израиль и Сирия. Историки утверждают, что финикийский народ образовался в результате слияния местных обитателей этих земель и мигрантов из соседних территорий. В Библии эти люди называются хананеями.</p> <p>У Финикии было довольно специфическое географическое положение, что и позволило ей из разрозненных поселений трансформироваться в одну из мощных держав своего времени. Исторически древним финикийцам досталась узкая скалистая полоска суши на побережье Средиземного моря. Плодородные земли были в крайнем дефиците, поэтому, чтобы выживать и развиваться, людям пришлось осваивать морские территории, с чем они справлялись более чем успешно.</p> <p>Вклад финикийцев в развитие человеческой цивилизации</p> <p>Благодаря этим древним людям сегодня мир знаком с алфавитным письмом и основами маркетинга, производством цветного стекла и мыла, многоэтажным строительством и искусством окрашивания одежды.</p> <p>Ранние поселения Иерихон, Библ, Угарит, Алалах, Эбла и некоторые другие поселения Сирии, Финикии и Палестины были освоены земледельцами еще в VIII IV тысячелетиях до н.э. С III тысячелетия до н.э. эти и иные центры становятся важными узлами транзитных торговых связей, что способствовало их ускоренному развитию,</p> <p>5 Государство Сирия Сирия северная часть побережья с прилегающей к ней континентальной территорией, включая оазис Дамаска.</p> <p>6 Районы Сирии переходили то к Египту, то к Митанни, то к хеттам, причем каждое из государств, стремясь укрепиться, строило там свои крепости и размещало в них гарнизоны. Правители возникшего после нашествия арамеев на рубеже II и I тысячелетий до н.э. Дамасского царства вынуждены были вести войны с государством Израиль, укрепившимся к этому времени на южных границах Сирии, а в IX в. до н.э. это царство попало под власть Ассирии. Одомашненный и приведенный арамеями в Сирию верблюд с начала I тысячелетия до н.э. стал играть важную роль в торговых связях.</p> <p>7 Палестина Палестина южная часть побережья с примыкающим к ней с востока нагорьем, тоже издревле заселенная семитскими земледельцами и скотоводами и расположенная на перекрестке международных путей.</p> <p>8 Эта часть Средиземноморья постоянно подвергалась нашествиям и была своего рода плацдармом на пути в Египет и из Египта. Похоже, что именно здесь консолидировались гиксосы перед завоеванием Египта. Изгнание же гиксосов привело к подчинению Палестины Египту. В конце II тысячелетия до н.э. Палестину заселяли бродячие орды изгоев-хапиру Палестина представляла собой конгломерат мелких городов и протогосударств, активно враждовавших друг с другом. Свой вклад в эту ожесточенную борьбу внесли и древние евреи.</p> <p>9 Как бы то ни было, но, прибыв во главе с пророком Моисеем в Палестину на рубеже XIII XII вв. до н.э., евреи в ожесточенной борьбе с местным населением завоевали себе лучшую ее часть, укрепились там и превратили древний Иерусалим в свой политический и религиозный центр. Превратившись в оседлых</p>	<p>Работают в группах, готовят презентацию</p> <p>Слушают, задают вопросы</p> <p>Каждая группа выбирает своего представителя, которая подводит итог.</p>	
--	---	--	--

		<p>земледельцев, евреи постепенно ассимилировали значительную часть древнего населения, включая и хапиру.</p> <p>10 Финикия Финикия центральная часть средиземноморского побережья Западной Азии. Важность ее в том, что именно финикийцы с их бесспорными достижениями в области транзитной торговли и дальних мореплаваний заняли особое место в структуре древневосточных обществ и оказались на грани трансформации этой структуры в античную.</p> <p>11 В отдаленных районах Средиземноморья, будь то Карфаген или Гадес (Кадикс), Мальта или Сицилия, на рубеже II I тысячелетий до н.э. возникали многочисленные колонии финикийцев, внутренняя структура которых в принципе воспроизводила структуру их собственных городов, в частности Тира и Сидона: заметные традиции самоуправления, система выбора должностных лиц, важная роль имущественного ценза при сравнительно слабой роли власти правителя.</p> <p>12 Культура стран Восточного Средиземноморья Как известно, именно финикийцы, упростившие для своих текущих торгово-отчетных нужд клинопись, создали систему алфавитного письма ту самую, которая существует с известными модификациями и поныне, как на Востоке, так и на Западе.</p> <p>14 Финикийские корабли</p> <p>Теперь каждая группа должна подвести итог работы в своей группе.</p>		
Повторение	15 мин	<p>1. Сравните занятия финикийцев с занятиями жителей Древнего Египта и Южного Двуречья. Укажите общие черты и различия.</p> <p>2. С какой целью финикийцы основывали колонии?</p> <p>3. В чем преимущества финикийского алфавита перед письменностью Древнего Египта или Двуречья? В чем его недостатки?</p> <p>4. Какая слава - хорошая или плохая - ходила о финикийцев?</p> <p>Подумайте, что препятствовало объединению сирийских городов в единое государство?</p> <p><i>Теперь каждый учащийся должен записать в тетради, всю ту информацию, которая вам наиболее понравилась.</i></p>	<p>Отвечают на вопросы.</p> <p>Записывают в тетрадях</p>	
Оценивание	5 мин	Оцените работу каждой группы. И отдельных учеников, активно работавших сегодня на уроке	Взаимооценивание	Формативное
Домашнее задание	1 мин	Выучить все, что записали в тетрадях	Записывают в тетрадях	

Дата _____

Проверено _____

ФИО учителя: Бекчороева Г.Д.

Предмет: Мировая история 10 кл.

Тема урока: Древнегреческие города-государства

Тип урока: освоение новых знаний

Общие методы и приемы: работа в группах

Оборудование: дидактический материал, карты, тетради.

Цели урока

С позиции учителя	С позиции ученика
<i>1. Обучающая: дать информацию о Древней Греции, показать особенности ее развития, рассказать о культуре древнегреческой цивилизации.</i>	<i>1. Учащиеся будут знать, что такое полис, демократия, реформы Солона. Смогут объяснить, в чем особенность греческих полисов, смогут перечислить основные черты Афинской демократии.</i>
<i>2. Развивающая: способствовать развитию логического и формированию аналитического мышления, развивать память, умение анализировать и давать оценку историческим событиям.</i>	<i>2. Смогут рассказать об особенностях развития древнегреческих полисов</i>

3. Воспитывающая: создать условия для воспитания трудолюбия, усердия..	3. Будут старательны, активны.
--	--------------------------------

Ключевые компетентности

1. Информационная компетентность: учащиеся узнают, что такое полис, демократия, реформы Солона. Об особенностях греческих полисов, об Афинской демократии, реформах Солона.
2. Социально-коммуникативная: смогут увидеть о вкладе древнегреческих полисов в историю всего мира.
3. Компетенция самоорганизации и разрешения проблем: учащиеся смогут объяснить, в чем особенность греческих полисов, смогут перечислить основные черты Афинской демократии.

Предметные компетентности:

- Историческая грамотность: учащиеся будут знать, что нового дали древнегреческие города – государства в социально – политической сфере человека.
- Хронологически – картографическая: будут знать хронологию событий.

Ход урока:

Этапы урока	Время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценивание
Орг. момент.	2 мин	Учитель приветствует учащихся	Приветствуют учителя	Эмоциональное
Актуализация знаний учащихся	5 мин	<ol style="list-style-type: none"> 1. Почему греки называют себя эллинами, а свою страну Элладой? 2. Расскажите о первых цивилизациях возникших на острове Крит. 3. Кто такой Минотавр? 4. Где находятся руины Трои? 5. Как называли Трои греки? 6. О чем рассказывают поэмы Гомера Иллиада и Одиссея? 7. Расскажите о греческом пантеоне богов. 8. Назовите музу истории. 	Смотрят карты	Формативное
Представление темы,	7 мин	Древнегреческие города-государства(2)	Записывают тему урока, задают вопросы.	
Практическая работа	8 мин	<p>Среди древнегреческих полисов Спарта занимает особое положение. Во-первых, о Спартанском государстве известно намного меньше, чем о других государствах Древнего Мира, так как наука и искусство были развиты слабо. Во-вторых, данный тип полиса своим государственным, общественным строем и менталитетом сильно отличается не только от других государств различных эпох, но и от иных древнегреческих полисов.</p> <p>Изначально территория Спарты находилась в южной части полуострова Пелопоннес, но со временем спартанцы стали осуществлять экспансию в Лаконию. В отличие от других полисов Древней Греции, которые участвовали в Великой греческой колонизации, Спарта выходила из аграрного и демографического кризиса по-своему. Вместо расселения по побережьям Средиземного</p>		

	<p>и Черного морей, она стала вести военные действия против соседнего государства — Мессении. По мнению Э.Д. Фролова, именно успешное решение земельной проблемы стало основной причиной того, что Спарта счастливо избежала тирании: «Завоевание Мессении доставило спартанцам возможность столь радикально и так широко решить за чужой счет свои большие проблемы, что это в сочетании с особенной крепостью спартанского космоса избавило Спарту от ярма тирании». Мессенские войны, таким образом, окончательно определили направление, по которому пошло развитие Спартанского государства.</p> <p>Своеобразие государственного устройства Спарты вытекало из особенностей социально-экономических отношений в данном полисе. Преобладание натурального хозяйства в экономике, неразвитость ремесла и, как следствие, торговли, военизированность общества — всё это обусловило особенности политического устройства Спарты, а именно повышение роли военных органов управления и нравственного воспитания при малочисленности исключительно гражданских органов. Однако стоит отметить, что Спарта, оставаясь в сущности древнегреческим полисом, сохраняла в своем устройстве характерные черты.</p> <p>Так, высшим органом государственной власти в Спарте было Народное собрание всех полноправных граждан — Апелла. Оно выполняло типичные для представительного органа власти функции: решало вопросы войны и мира, назначало высших гражданских и военных должностных лиц, решало вопрос о наследовании царской власти, при отсутствии законного наследника, утверждало крупные изменения в области права. Однако члены Народного собрания могли лишь принимать или отклонять законопроекты, но не обсуждать их. Собиралось собрание нерегулярно, лишь по решению должностных лиц. Таким образом, Апелла по сути была органом, который обеспечивал защиту интересов правящей элиты, а не граждан полиса.</p> <p>Ведущую роль в области государственного управления играла Геруссия (древнегреч. старец, старейшина). Геруссия не была ответственна перед Народным собранием и даже более того, имела право отменять его решения. Она заседала ежедневно и располагала практически неограниченной компетенцией. В предмете ведения Геруссии были практически все стороны жизни Спартанского государства: военные, административные, финансовые, судебные дела.</p> <p>Довольно авторитетным был институт царской власти. В Спарте царскую власть делили между собой две параллельные династии, Агиадов и Эврипontiдов, восходившие, по основной версии, к братьям-близнецам, потомками в пятом поколении мифического Геракла. Оба царя имели огромные полномочия, которые были равными, таким образом, устанавливалось своего рода двоевластие. Стоит отметить, что цари подчинялись решениям Апеллы и Геруссии, поэтому их нельзя с уверенностью назвать носителями монархической власти. Цари обладали широкими правами в области военных дел: закон позволял им самостоятельно управлять войсками, армия была обязана беспрекословно подчиняться им. Другим немаловажным аспектом является то, что цари были носителями религиозного культа и совершали обряды жертвоприношения от имени государства.</p> <p>Пожалуй, наиболее влиятельным органом была Коллегия эфоров, которая была независима от Апеллы и Геруссии. Эфоры следили за исполнением спартанского законодательства, поэтому могли контролировать действия должностных лиц. Так, в их компетенции находился контроль за деятельностью спартанских царей. Два эфора обязательно отправлялись в военных поход вместе с армией, чтобы недопустить узурпации власти царями, более того, они обладали правом привлечения царей к ответственности. Также эфоры были во главе всей системы спартанского воспитания, которая была неотъемлемой частью механизма государства.</p> <p>Данная система воспитания представляла собой обычай, правила поведения, запреты и предписания. Ярким примером спартанского обычая могут служить совместные трапезы спартанских воинов — сисситии, которые формировали дух единства и сплоченности внутри армии. Сама суть воспитания заключалась в том, «чтобы уметь безоговорочно повиноваться, терпеливо переносить лишения и побеждать в битвах». Для военизированного Спартанского государства данная система оказалась более чем эффективной: спартанской армией восхищались как лучшей армией Эллады.</p> <p>Говоря об общественном строе Спартанского государства, необходимо отметить, что он во многом определялся последствиями войны с Мессенией. Полноправные граждане-спартиаты образовали замкнутый слой профессиональных воинов, который, по сути, эксплуатировал народы завоеванных территорий-илотов</p> <p>Однако назвать Спарту рабовладельческим государством с полной уверенностью невозможно. Правовой статус илотов во многом</p>	<p>Работают в группах, готовят презентацию</p> <p>Слушают, задают вопросы</p>
--	---	---

отличался от правового статуса рабов. Они обладали своим хозяйством и своими орудиями труда, могли вступать в браки, в исключительных случаях имели право убежища в Храме. Половину своего урожая илоты отдавали своему господину. Оставшиеся излишки они могли продавать и получать небольшой доход. Однако илот не мог распоряжаться своим земельным наделом: его нельзя было ни продать, ни дарить

Таким образом, илоты и их земля находились в собственности Спартанского государства. Илоты помимо натуральных повинностей выполняли ещё и воинские. Войско, собранное в 479 г. до н. э. для участия в битве при Платеях, состояло из 5000 спартиатов и 35 000 илотов. Утрата личной свободы илотов была тесно связана с утратой государственной независимости. Их к добровольной воинской службе побуждали не только патриотические чувства, но и перспектива получить свободу. Илоты были непримиримы со спартиатами, из-за чего в государстве возникала постоянная угроза илотского восстания.

Для унификации социальной структуры общества спартанским царем Ликургом был проведен ряд социальных реформ. В основу общественного строя лёг принцип равенства. Все полноправные граждане Спартанского государства официально именовались «равными». На соблюдение данного принципа вводилась целая система мер, направленная на подавление имущественного расслоения внутри общества спартиатов. В неотчуждаемую собственность им предоставлялись равные земельные наделы. Спартиаты носили одинаковую неброскую одежду, жили в схожих условиях, которые во многом приближены к военным. Местные ремесленники, которые были перизками по происхождению (лично свободные, но лишённые политических прав граждане) изготавливали самую необходимую хозяйственную утварь и оружия для обеспечения вооружённости армии. Контролировали соблюдение данных предписаний вышеупомянутые эфоры.

Таким образом, по словам Плутарха, Ликург «приучал сограждан к тому, чтобы они не хотели и не умели жить врозь, но, подобно пчелам, находились в нерасторжимой связи с обществом, все были тесно сплочены вокруг своего руководителя и целиком принадлежали отечеству, почти что вовсе забывая о себе в порыве воодушевления и любви к славе».

Однако со временем данная система общественного и государственного устройства стала изживать себя. Жестокие формы воспитания, многочисленные военные конфликты и низкая рождаемость привели к тому, что полноправных граждан становилось всё меньше и меньше — фактически происходило постепенное исчезновение основного класса спартанского общества. Из-за запрещения предметов роскоши, ведения любого вида торговых операций, в том числе купли-продажи земли в экономике государства появились такие негативные явления, как коррупция и ростовщичество.

В условиях непрекращающихся социальных и военно-политических конфликтов традиционные спартанские политические институты постепенно стали утрачивать свое значение или попросту исчезать. В ходе очередной смуты начала II в. до н. э. власть захватили илоты, их правление было подавлено только участием других полисов Эллады. В середине II в. до н. э. (146 г.) Спарта утратила самостоятельность, став частью греческих провинций Римской империи.

Греческая колонизация. Процесс социально-экономического, политического и культурного развития греческого общества VIII-VI вв. до н. э. породил такое интересное явление в древнегреческой истории, как Великая колонизация, т. е. выселение греков из городов Эгейского бассейна в многочисленные колонии (по-гречески «апойкии»), расположенные по побережью Средиземного и Черного морей. Всего было выведено несколько сотен колоний с общим населением в 1,5-2 млн. человек.

Каковы были причины этого мощного колонизационного движения? Можно назвать несколько основных. Интенсификация греческой экономики, развитие ремесел и торговли в рождающихся полисах требовали расширения поля деятельности: нужны были новые земли для теряющих свои наделы граждан, нужны были источники сырья, рынки сбыта для продукции ремесленных мастерских — и все это можно было найти в колониях, основанных в удобных и богатых областях Средиземноморья и Причерноморья, в окружающих их территориях, занятых местными племенами.

Другой важной причиной вывода колоний был процесс классообразования и социальной дифференциации греческого общества, протекавший в VIII-VI вв. до н. э. Потерявшие свою землю бедняки, попавшие в цепкие лапы ростовщиков, закабаляемые знатью сородичи, потерпевшие поражение в социальной борьбе представители разных борющихся группировок искали

удачи и благосостояния на чужбине, во вновь основанных колониях.

Аристократия не мешала такому переселению, ведь в колонию уходили недовольные, опасные для господства знати элементы, политические противники. Вместе с тем правящим кругам городов-метрополий было выгодно иметь свои колонии, с которыми устанавливались взаимовыгодные связи, откуда получали ценное сырье, куда можно было сбывать продукцию поместий и ремесленных мастерских, с помощью которых метрополии расширяли свое политическое влияние.

Выведение многочисленного населения в колонии было бы невозможно без общего возрастания численности греческого населения. Греция VIII-VI вв. до н. э. переживала своего рода демографический взрыв, вызванный целым рядом причин, до конца еще не исследованных, но, бесспорно, одной из главных было бурное развитие греческой экономики, создающей излишки продукции, требующей сбыта, достаточного количества сырья, рабочей силы, обеспечивающей определенный материальный достаток.

В Великой греческой колонизации можно выделить три разных направления. Наиболее мощным было западное направление. Первой колонией, основанной греками на Западе, было поселение на острове Питекуссы и город Кумы (в Кампании), выведенные около середины VIII в. до н. э. Вскоре были основаны города, превратившиеся затем в крупнейшие и процветающие западногреческие полисы: Сиракузы (733 г. до н. э.), Занкла (730 г. до н. э.), позднее переименованная в Мессану, Регий (720 г. до н. э.), Тарент (706 г. до н. э.), Сибарис, Кротон, Гела, Селинунт, Акрагант и др. Сицилия и Южная Италия были так густо усеяны сетью греческих колоний и поселений, греческие колонисты настолько основательно освоили эти территории, что Южная Италия и Сицилия стали называться характерным термином «Великая Греция».

На южном побережье Франции была основана Массалия (ок. 600 г. до н. э.), впоследствии ставшая многонаселенным полисом, через который по реке Родану греческие товары направлялись во внутренние области Галлии, вплоть до современного Парижа. На испанском берегу была основана крупная колония Эмпорион.

Особой активностью в западной колонизации отличался город Коринф, один из крупнейших торгово-ремесленных центров Балканской Греции, для которого характерно раннее становление полисного строя и новой экономики.

Большой мощностью отличалось и колонизационное движение в северо-восточном направлении. Здесь ведущую роль играл Милет, также один из крупнейших и богатых греческих городов. По преданию, Милет вывел до 100 различных поселений и колоний. Крупными греческими колониями Пропонтиды стали города Кизик (756 г. до н. э.), Халкедон (685 г. до н. э.), Византий (667 г. до н. э.).

Города Синопа (756 г. до н. э.) и Гераклея Понтийская (560 г. до н. э.) были наиболее могущественными на южном берегу Черного моря. Самыми значительными греческими колониями на Западном Причерноморье считались Истрия (657 г. до н. э.), Аполлония Понтийская, Одессос, Томы, Каллатия. В VI в. до н. э. колонизационная волна достигла Северного Причерноморья. Древнейшее греческое поселение было основано на островке Березань на рубеже VII-VI вв. до н. э., но вскоре Березанское поселение вошло в состав более крупной колонии Ольвии, основанной в первой половине VI в. до н. э. в устье Днепро-Бугского лимана.

Целый ряд греческих колоний возник в древней Таврике (совр. Крым). В VI в. до н. э. около десятка разных поселений и городков появились на обеих сторонах Керченского пролива, наиболее крупными из них стали Пантикапей (рубеж VII-VI вв. до н. э.) на месте современной Керчи и Фанагория (547 г. до н. э.) на азиатской стороне Керченского пролива. В начале V в. до н. э. греческие колонии Керченского пролива объединились под властью сильного города Пантикапея, и это объединение стало называться Боспорским государством (или Боспором).

Из других греческих колоний Северного Причерноморья заметную роль играли Тира (совр. Белгород-Днестровский) в устье реки Днестр, Феодосия в Восточном Крыму (совр. Феодосия), Хер-сонес (совр. Севастополь), Горгиппия (совр. Анапа).

Наиболее крупными греческими колониями Кавказского побережья были города Питиунт (совр. Пицунда), Диоскуриада (совр. Сухуми), Фасис (совр. Поти).

Значительно слабее представлена греческая колонизация в юго-восточном и южном направлениях, т. е. на финикийском побережье, в приморских районах Египта и Ливии. В этих областях греческие колонисты встретили сильное сопротивление финикийских торговцев и стоящих за ними могущественных ассирийских, нововавилонских царей и египетских фараонов.

Вот почему здесь было основано лишь несколько поселений, которые к тому же играли роль торговых факторий, подчиненных местным правителям. Это поселения Аль-Мина в Сирии, Сукас в Финикии, Навкратис и Дафны в Египте. Лишь Кирена, основанная в

630 г. до н. э. в плодородной местности в нескольких километрах от моря, мало доступная как египетским фараонам, так и финикийским или карфагенским мореходам, стала процветающим греческим полисом, установившим тесные контакты с городами Балканской Греции.

Греческие колонии выводились на территории, достаточно удобные для жительства, снабженные питьевой водой, с плодородными землями, расположенными, как правило, на морском побережье и располагающими хорошими гаванями в местах, укрепленных природой. Прежде чем вывести поселение, производилась предварительная разведка местности. Довольно часто поселение или город основывались на местах древних корабельных стоянок или временных факторий.

Как только устанавливалось место будущей колонии, в городе-метрополии объявлялась запись желающих выехать на новое поселение, а власти города назначали специальное должностное лицо, так называемого ойкиста. Ойкист официально возглавлял партию колонистов, он должен был окончательно определить место будущего поселения и окружающей сельской территории, провести религиозные обряды в честь основания города, линию городских стен, если они намечались, определить место главного храма, центральной площади—агоры, портового района, жилых кварталов.

В состав колонистов записывались граждане данного города, как правило, обедневшие люди, младшие сыновья семейств, не имеющие прав на наследование отцовского участка, побежденные в политической борьбе, искатели приключений, но в партию колонистов могли записаться и жители других городов, так или иначе связанных с данным полисом-метрополией.

Так, например, активная колонизационная деятельность Милета может быть объяснена лишь тем, что в составе колонистов было множество не только милетских граждан, но и жителей других греческих городов, считавших для себя выгодным участвовать в основании милетских колоний.

Первые колонии были немногочисленны. Колонизационные партии насчитывали, как правило, несколько сотен человек. Колонисты должны были вступить в определенные отношения с местными племенами. Обычно (но далеко не всегда) такие отношения носили мирный характер: колонистов было слишком мало, чтобы проводить агрессивную политику, а вожди местных племен были заинтересованы в контактах с более цивилизованными греками, которые привозили им вина, оливковое масло, предметы роскоши.

Имелись и случаи враждебных отношений колонистов с местными племенами, например в Южной Италии и в Северном Причерноморье. Оказавшиеся на чужбине первые поселенцы поддерживали тесные связи с метрополией и опирались на ее всестороннюю поддержку и помощь. Однако, несмотря на эти тесные связи и близкое родство (в метрополии к тому же оставались ближайшие родственники и близкие), колония основывалась как самостоятельный полис.

В зависимости от состава колонистов, местных условий, отношений с метрополией новая колония становилась или богатым сельскохозяйственным центром, или выступала преимущественно как посредник в торговле метрополии с местными племенами.

В колониях значительно слабее ощущался груз старых родовых традиций, и потому экономика, социальные процессы, новые органы государственной власти, культура развивались свободнее и быстрее, чем в метрополии. Многие греческие колонии, первоначально небольшие и бедные поселения, превращаются в процветающие многолюдные, богатые города с развитой экономикой, активной социально-политической и культурной жизнью. Быстрый рост колоний оказывал стимулирующее воздействие на развитие греческого общества в целом, на установление зрелых форм полисного строя.

Великая греческая колонизация VIII-VI вв. до н. э., вызванная глубинными процессами общественного развития Балканской Греции, сама стала мощным фактором социально-экономического и культурного развития всего греческого мира.

Знакомство колонистов с новыми странами, новыми племенами расширяло культурный кругозор греков. Необходимость строить новые города, осваивать новые территории давала мощный толчок для развития градостроительства и архитектуры, изобразительных искусств. Взаимные контакты как со странами древней восточной культуры, так и с племенным миром Средиземноморья обогащали греческую культуру новыми идеями, новыми знаниями, послужили стимулом в развитии греческой философии и литературы.

Повторение	15 мин	<ol style="list-style-type: none"> 1. Расскажите об особенностях полиса Спарта. 2. Где находилась Спарта? 3. Что такое колонизация? 4. Расскажите, где были основаны греческие колонии? 5. Какие греческие колонии были в Причерноморье? 6. Каковы были причины греко-персидских войн? 7. Расскажите об основных сражениях этих войн. 8. Почему греки одержали победу? 	Отвечают на вопросы	
Оценивание	5 мин		Взаимооценивание	Формативное
Дом. задание	1 мин	<p>Выучить даты, знать греческую колонизацию, об особенностях полиса Спарта, знать причины греко-персидских войн, причины поражения персов, знать основные крупные сражения греко-персидских войн.</p> <p>Написать конспект на тему: «Империя Александра Македонского», «Восточный поход Александра Македонского».</p>	Записывают в тетрадях	

Дата _____

Проверено _____

ФИО учителя: Бекчороева Г.Д.

Предмет: Мировая история 10 класс

Предмет: мировая история

Тема урока: Восточное Средиземноморье в эпоху эллинизма

Тип урока: освоение новых знаний

Общие методы и приемы: лекция с элементами беседы

Оборудование: дидактический материал, карты, тетради.

Цели урока

С позиции учителя	С позиции ученика
1. <i>Обучающая: показать становление могущества Македонии и ее захватнические походы, раскрыть личность Александра Македонского как полководца, государственного деятеля</i>	1. <i>Учащиеся будут знать, почему был упадок Эллады, как удалось Македонии добиться покорения эллинов, смогут рассказать об Александре Македонском</i>
2. <i>Развивающая: способствовать развитию логического и формированию аналитического мышления, развивать память, умение анализировать и давать оценку историческим событиям.</i>	2. <i>Смогут рассказать об особенностях развития древнегреческих полисов</i>
3. <i>Воспитывающая: создать условия для воспитания трудолюбия, усердия.</i>	3. <i>Будут старательны, активны.</i>

Ключевые компетентности

1. Информационная компетентность: учащиеся узнают, о Восточном походе Александра Македонского
2. Компетенция самоорганизации и разрешения проблем: учащиеся смогут объяснить, какие были предпосылки Восточного похода и каковы его цели

Предметные компетентности:

- Историческая грамотность: учащиеся будут знать, о покорении Эллады и расцвете Македонии
- Хронологически – картографическая: будут знать хронологию событий.

Ход урока:

Этапы урока	Время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценивание
Орг. момент.	2 мин	Учитель приветствует учащихся	Приветствуют учителя	Эмоциональное
Актуализация знаний учащихся	5 мин	<ol style="list-style-type: none"> 1. Расскажите об особенностях полиса Спарта. 2. Где находилась Спарта? 3. Что такое колонизация? 4. Расскажите, где были основаны греческие колонии? 5. Какие греческие колонии были в Причерноморье? 6. Каковы были причины греко-персидских войн? 7. Расскажите об основных сражениях этих войн. 8. Почему греки одержали победу? 	Смотрят карты	Словесное
Представление темы,	7 мин	<i>Древнегреческие города-государства(2)</i>	Записывают тему урока, задают вопросы.	
Практическая работа	8 мин	<p>Восточный поход Александра Македонского ознаменовал начало нового этапа в истории стран и народов Восточного Средиземноморья — эпохи эллинизма. Этот поход позволил осуществить греко-македонскую колонизацию Востока, создал условия для распространения на Востоке рабовладельческих отношений классического типа, достижений эллинской культуры. Благодаря этому начался интенсивный процесс слияния и взаимного обогащения культур многих народов как Запада, так и Востока. Сложилась синкретическая эллинистическая культура, впитавшая в себя лучшие достижения этих народов. Именно она впоследствии стала фундаментом европейской и ближневосточной арабской культур. Греко-македонский поход на Восток помог разрушить этнические, социальные и экономические перегородки между народами всего Средиземноморья, Ближнего и Среднего Востока.</p> <p>Предпосылки восточного похода Грекам уже на рубеже V и IV вв. до н. э. стало ясно, что Персидская держава, противник Эллады, угрожавший ей в свое время полным порабощением, ослабела и поход против нее имеет вполне реальные шансы на успех. И Филипп II, и его преемник Александр учитывали наличие таких настроений среди греков и достаточно умело использовали их, стремясь представить планировавшийся ими поход как дело всех греков, как выполнение исторической миссии всего греко-македонского мира в борьбе против азиатского деспотизма и варварства.</p> <p>Действительно, огромное царство Ахеменидов к этому времени находилось в состоянии полного разложения. Небольшая группа персидской аристократии, властвуя над многочисленными народами и племенами Малой Азии, Сирии, Египта, Ирана и среднеазиатских областей, входивших в состав персидской монархии, управляла с помощью грубого насилия и наемных отрядов воинов. Подданные различных частей монархии не только не желали повиноваться персидским царям и</p>	Выступление учащихся с докладом	

	<p>их наместникам — сатрапам, жестоко грабившим население, но и при удобном случае неоднократно поднимали восстания. В этих условиях, несмотря на внешнее неравенство сил, нападение гораздо лучше организованной по сравнению с персидскими войсками и более подготовленной в техническом и тактическом отношении греко-македонской армии на Персию имело большие шансы на успех. К тому же в рядах правящей верхушки державы Ахеменидов не было единства и зачастую шла жестокая внутренняя борьба за власть. Эти обстоятельства могли в значительной степени помочь завоеванию Азии.</p> <p>Следует подчеркнуть еще одно важное обстоятельство. В общественно-политической литературе IV в. до н. э. идеи борьбы между персами, олицетворявшими «варварскую Азию», и эллинами, представлявшимися как средоточие тогдашней цивилизации и демократии, были очень популярны. Одним из тех «исторических» примеров, которым оперировали греческие историки и публицисты, были славные события далекого прошлого — война эллинов против Трои (Троянская война). Учитывая то, что поэмы Гомера (в частности, «Илиада») традиционно воспринимались читателями как реальная история, следует, очевидно, признать, что подобные идеи были вполне живучи и со времени завершения Греко-персидских войн постоянно воспроизводились из поколения в поколение.</p> <p>Реализовать идею восточного похода удалось не Филиппу II, а уже его сыну, Александру. Он получил воспитание и образование, достойное его аристократического происхождения и положения наследника царского престола. Одним из его учителей и воспитателей был Аристотель, тогда еще сравнительно малоизвестный философ. Постепенно Филипп II стал привлекать сына к управлению государством. В 340 г. до н. э., в отсутствие отца, который ушел походом на соседнюю Фракию, Александр впервые показал себя сильным и властным правителем, успешно подавив восстание одного из народов, живших в горных районах Северной Греции.</p> <p>В возрасте 18 лет Александр успешно командовал левым флангом македонского войска в битве при Херонее в Беотии (338 г. до н. э.), победа в которой сделала Филиппа II хозяином всей Греции. Однако летом 336 г. до н. э. Филипп II был убит своим телохранителем, и двадцатилетний Александр стал царем. К этому времени практически вся Греция находилась под контролем Македонии.</p> <p>Воспользовавшись убийством Филиппа II, антимакедонские силы в Греции во главе с одним из крупнейших городов — Фивами — подняли восстание. Однако совершенно неожиданно для греков молодой македонский царь силой своей армии жестоко подавил это выступление. Фивы были разрушены, а оставшиеся в живых повстанцы вместе с семьями были проданы в рабство.</p> <p>В этой обстановке Александр не решился сразу напасть на Персию, отсрочив начало войны почти на два года. Смирившимся с силой македонского оружия грекам ничего не оставалось, как вручить Александру все те права верховного главнокомандования объединенными силами македонцев и греков, которыми прежде обладал его отец</p> <p style="text-align: center;">Восточный поход Александра</p> <p>В предстоящей войне персы превосходили македонцев своим флотом и значительными материальными ресурсами. К тому же сильные антимакедонские настроения среди греков, силой орудия объединенных в Коринфскую лигу, вынуждали Александра рассчитывать только на македонскую армию, оснащенную наиболее совершенным оружием, хорошо обученную и дисциплинированную. Только весной 334 г. до н. э., после тщательной подготовки, македонское войско, усиленное пехотинцами греческих городов, пересекло пролив Геллеспонт и высадилось на территории Азии.</p> <p>Армию Александра Македонского сопровождали вспомогательные контингенты — инженерные войска, отряды интендантов. Хорошо была организована служба связи и разведка. Кроме собственно военных, в войске были многие специалисты-ученые, которые собирали и изучали богатый материал, открывавшийся им в завоеванных странах. Здесь же были дипломаты, литераторы, придворные историки во главе с официальным историографом похода Каллисфеном, племянником Аристотеля. В царской канцелярии велся также дневник похода.</p> <p>Формальным поводом для объявления войны стал лозунг мести персам за поругание греческих святилищ во время Греко-</p>	<p>Слушают, задают вопросы</p> <p>Записывают опорный конспект</p>
--	--	---

персидских войн первой половины V в. до н. э. Этим идеологическим лозунгом успешно воспользовался Александр Македонский, ставший во главе объединенных греко-македонских сил.

Первое столкновение с персами произошло у реки Граник, где Александру сопутствовала победа. В этой битве против греко-македонцев воевали войска малоазийских сатрапов Персии и греческие наемники. Сам персидский царь Дарий III и его регулярная армия в сражении при Гранике участия не принимали. После этого сражения Александр сумел освободить от персов греческие города малоазийского побережья, покорить значительную часть Малой Азии, завоевать Сарды и Гордий. В ходе этого этапа войны, чтобы приобрести симпатии со стороны греческого населения, Александр Македонский изгонял олигархов и устанавливал демократические формы правления в завоеванных городах, объявляя им свободу от персидской власти.

Тем временем родосец Мемнон, поставленный Дарием III во главе персидских сил в Малой Азии, который уже не надеялся победить македонскую армию на суше, перенес военные действия на море, стремясь прервать связь Александра с Македонией и Грецией. Персидский флот начал активные действия в Эгейском море, занимая острова архипелага. Кроме того, персы стремились поднять восстания в Греции, где было много недовольных македонской гегемонией. Однако эти усилия оказались пока безуспешными.

Завершив завоевание Малой Азии, Александр во главе своей армии, пройдя через Киликию, вступил в Северную Сирию. Именно здесь произошла вторая крупная битва. Осенью 333 г. до н. э. при Иссе греко-македонцам пришлось столкнуться с персами, которых на этот раз возглавлял сам Дарий III. Для обеих сражающихся сторон битва была очень тяжелой и сопровождалась крупными потерями. С огромным трудом Александру удалось одержать победу. Она открыла путь к завоеванию всего сирийско-палестинского побережья.

В городе Дамаске была захвачена воинская казна Дария III, что в значительной степени пополнило материальные ресурсы войск Александра. Очень сильное сопротивление оказали города Тир и Газа. Взятие последнего открыло македонцам путь в Египет, персидский сатрап которого, лишенный помощи со стороны Дария III, сдался на милость победителя. Египтяне встретили Александра Македонского как своего освободителя от персидской зависимости.

На средиземноморском побережье, в устье Нила, в 331 г. до н. э. им был основан город Александрия, ставший центром новой власти в Египте, важнейшим торговым портом, активно способствовавшим ликвидации хозяйственной обособленности страны и усилению ее связей с эгейским миром. Основание этого греческого города на территории Египта положило начало реализации политики широкого градостроительства на Востоке, которую осуществлял и сам Александр, и в дальнейшем его преемники — эллинистические монархи.

Другое мероприятие македонского царя имело далеко идущие идеологические последствия. Александр совершил паломничество к оракулу бога Аммона в пустыне к западу от Мемфиса. Жрецы этого оракула объявили македонского царя и стратега-автократора Коринфской лиги сыном древнейшего и наиболее почитаемого божества — Аммона, которого греки приравнивали к Зевсу. Тем самым было признано божественное происхождение Александра Македонского. Для того чтобы окончательно подчеркнуть законность своей власти в Египте, Александр торжественно короновался в древнем Мемфисе. Не став еще персидским царем, он тем не менее уже царствовал не только в Македонии, но и в Египте.

С весны 331 г. начинается второй этап восточного похода. Покинув Египет, греко-македонское войско двинулось на север и, форсировав реку Евфрат, близ местечка Гавгамелы, недалеко от реки Тигр, 1 октября 331 г. до н. э. столкнулось в решающем сражении с персидской армией. В этом тяжелейшем сражении победа вновь сопутствовала Александру, его противник Дарий III был вынужден покинуть поле боя и скрыться в горной Мидии. Никто не мешал войскам Александра быстрым маршем пройти по всей Месопотамии, пересечь Сузиану и вступить в пределы Персиды — центра и колыбели Ахеменидской державы. Без боя был захвачен великий Вавилон, богатейшие Сузы, священный центр державы — Персеполь. В Сузах в руки завоевателей попала казна Персидской державы, а сожжением Персепольского дворца в 330 г. до н. э. Александр символически обозначил свою победу над извечным врагом Эллады — Персидской державой. К этому времени Дарий III был убит группой высокопоставленных заговорщиков из своего окружения.

В это время в политике Александра по отношению к завоеванной персидской знати происходят серьезные изменения. Уже в первый период похода он использовал в провинциальной администрации представителей верхушки местного населения. Но это всегда были либо правители, ранее подчиненные персам (в Малой Азии, в финикийских городах), либо местная знать, привлекавшаяся к управлению под надзором македонских военачальников (в Египте). Теперь же он стал сохранять за персами и высокие административные посты. Первым примером новой политики было сохранение должности за сатрапом Вавилонии Мазеем. В дальнейшем, после захвата Суз и Персеполя, эта практика приобрела еще более широкий масштаб, породив затем конфликт в македонской армии.

Покорение исконно персидских территорий и горной Мидии обеспечило македонскому царю надежность его тылов. Проведенная им чистка своего ближайшего окружения, недовольного действиями молодого царя (убийство старейшего македонского военачальника Пармениона и его сына, начальника конницы Филоты), который настаивал на продолжении боевых действий и проводил неуклонную политику ориентализации своих подданных, хотя бы на время притушила оппозиционные настроения. Теперь, после смерти Дария III, все население Персидской державы должно было рассматривать македонского царя-завоевателя в качестве своего законного властителя.

Гибель последнего царя из династии Ахеменидов как бы символизировала окончание войны, которую вел македонский царь совместно со своими греческими союзниками под официальным лозунгом отмщения за нашествие на Элладу. В Гекатомпиле, столице Гиркании, были официально распущены союзные силы греческих полисов. При этом, однако, грекам было предложено продолжить участие в походе, но уже в качестве наемников Александра. Для царя стал полной неожиданностью тот факт, что его намерение продолжать войну встретило сопротивление в македонской армии, уставшей от длительных походов и считавшей, что цель войны достигнута. Однако Александр, уже по праву считавший себя законным наследником царей Ахеменидской династии, не собирался прекращать войну до тех пор, пока не будут завоеваны все территории, входившие в состав их государства. С огромным трудом ему удалось преодолеть сопротивление армии и продолжить поход. Парфия не оказала сопротивления македонянам, парфянский сатрап сдался Александру и сохранил свой пост.

Все это позволило Александру начать реализацию плана захвата восточных сатрапий поверженной державы Ахеменидов и областей северо-западной Индии (329-324 гг. до н. э.). Это оказалось самой трудной частью восточных походов. С огромным трудом реорганизованная македонская армия завоевала Бактрию и Согдиану. Теперь уже Александр мечтал о мировом господстве. Для привлечения на свою сторону представителей местной знати он женился на дочери знатного согдийского вельможи Роксане.

Подавление последних проявлений оппозиционных настроений среди его приближенных (заговор Каллисфена, убийство Клита) позволило Александру воодушевить свое войско на поход в северо-западную Индию, где в битве при Гидаспе в 326 г. до н. э. с индийским царем Пором он одержал свою очередную, но уже последнюю победу. Завоевав значительные территории вдоль реки Инд, его армия, изнуренная тяготами длительных военных действий, отказалась идти дальше. В начале 324 г. до н. э. вместе с остатками своих войск Александр Македонский был вынужден вернуться в Вавилон.

На завершающем этапе похода, в Сузах, Александр в знак примирения македонцев и персов устроил грандиозную свадьбу 10 тысяч своих солдат с местными девушками. В этих же целях он включил в состав своих войск армию из 30 тыс. юношей-персов. Одновременно он проводил широкую кампанию по основанию колоний и военных поселений на завоеванных территориях, которые рассматривались им в качестве опорных пунктов своей власти.

Столицей своего государства Александр сделал Вавилон — древний город, расположенный на судоходном Евфрате вблизи Персидского залива и лежащий в центре пересечения торговых путей, связывающих самые удаленные уголки империи, в том числе такие, как Египет и Индия.

Александром были посланы исследовательские экспедиции на Каспийское море и для плавания вокруг Аравийского полуострова. Для этой цели возводились верфи, строился флот. В это же время Александр провел военные реформы, начало которым было положено еще в Сузах, в результате персы окончательно были включены в состав македонской армии.

		<p>Возможно, Александр планировал новый грандиозный поход — на этот раз в Западное Средиземноморье, и с этим была связана его более жесткая позиция по отношению к греческим городам, более решительное вмешательство в их дела, установление более жесткого контроля за деятельностью чиновников.</p> <p>Однако в разгар своей бурной деятельности летом 323 г. до н. э. Александр неожиданно умер в столице своего государства — Вавилоне.</p> <p>Созданная силой оружия в результате завоевания новая держава простиралась от Дуная, Адриатики, Египта и Кавказа вплоть до реки Инд. Она очень напоминала и в территориальном отношении, и по этническому составу населения, и по разной степени развития социально-экономических отношений отдельных регионов, входивших в нее, прежнее Ахеменидское государство, ставшее добычей греко-македонцев. Столь рыхлое во всех отношениях государственное образование не могло просуществовать долго. Поэтому вскоре после смерти македонского царя начался распад его державы, который привел в конце концов к образованию системы эллинистических царств, оформившихся на развалинах «мировой» империи.</p>		
Повторение	15 мин	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кто такой Филипп II? 2. Расскажите о расцвете Македонии. 3. Как македонцы покорили Элладу? 4. Как вы думаете, почему им это удалось? 5. Расскажите, чем закончился поход Александра Македонского на Восток? 	Отвечают на вопросы	
Оценивание	5 мин		Взаимооценивание	Формативное
Дом.задание	1 мин	<p>Выучить даты, знать причины похода Александра Македонского на Восток и его результаты.</p> <p>Написать конспект на тему: «Пунические войны».</p>	Записывают в тетрадах	

Дата _____

Проверено _____

ФИО учителя: Бекчороева Г.Д.

Предмет: Мировая история 10 класс

Тема урока: Основание Рима. Римская Республика

Тип урока: освоение новых знаний

Общие методы и приемы: работа в группах

Оборудование: дидактический материал, карты, тетради.

Цели урока

С позиции учителя	С позиции ученика
<i>1. Обучающая: дать основную информацию об истории Рима: установление Республики в Риме, Пунические войны, восстание Спартака, Триумvirат, Юлий Цезарь, Падение Римской империи.</i>	<i>1. Учащийся будет знать, каким образом образовалось Римское государство, что представляет собой триумvirат, причины и итоги Пунической войны, узнает о восстании Спартака, о деятельности Юлия Цезаря.</i>
<i>2. Развивающая: способствовать развитию логического и формированию аналитического мышления, развивать память, умение анализировать и давать оценку историческим событиям.</i>	<i>2. Сможет рассказать об особенностях развития Римского государства, сможет рассказать о причинах Пунических войн, сможет оценить деятельность Юлия Цезаря, дать оценку Римской республике, сможет выявить причины падения Римской империи.</i>
<i>3. Воспитывающая: создать условия для воспитания трудолюбия, усердия..</i>	<i>3. Будут старательны, активны.</i>

Ключевые компетентности

- 1. Информационная компетентность: учащийся получит информацию об истории Рима: установление Республики в Риме, Пунические войны, восстание Спартака, Триумvirат, Юлий Цезарь, Падение Римской империи.*
- 2. Социально-коммуникативная: смогут увидеть, как развивался институт рабства, как влияет на развитие общества гражданская активность масс, увидит роль личности в истории.*
- 3. Компетенция самоорганизации и разрешения проблем: учащийся сможет рассказать об особенностях развития Римского государства, сможет рассказать о причинах Пунических войн, сможет оценить деятельность Юлия Цезаря, дать оценку Римской республике, сможет выявить причины падения Римской империи.*

Предметные компетентности:

- Историческая грамотность: учащийся будет знать историю становления Римского государства, как появилось понятие республики
- Хронологически – картографическая: будут знать хронологию событий.

Ход урока:

Этапы урока	Время	Деятельность учителя	Деятельность учащихся	Оценки
Орг. момент.	2 мин	Учитель приветствует учащихся	Приветствуют учителя	Эмоциональное
Актуализация знаний учащихся	5 мин	Проверочный тест	Работают с тестом	Сумматное
Представление темы	7 мин	Основание Рима. Римская Республика	Записывают тему	
Практическая работа	8 мин	<p>Древний Рим: от города к республике. Историю Древнего Рима делят на три периода: 753–509 гг. до н.э. – Царский период 509–30 гг. до н.э. – Республика 30 г. до н.э. – 476 г. н.э. – Империя</p> <p>Предыстория. История Древнего Рима началась с возникновения небольшого города на реке Тибр в Средней Италии. Со временем город-государство Рим подчинил себе почти все Средиземноморье. Этому способствовало выгодное расположение города на пересечении важнейших сухопутных путей, а также вблизи морских путей из Восточного Средиземноморья в Западное, из Африки в Европу. Кроме того, природные условия Апеннинского полуострова были богаче, чем в Греции (в частности, горы занимали меньшую часть территории). Это способствовало успехам в развитии земледелия и скотоводства. Территорию Италии населяли многочисленные племена, такие как этруски, латины, самниты и др. В начале I тыс. до н.э. у этрусков сложилась государственность – у них стали возникать города-государства.</p> <p>События. 753 г. до н.э. – возникновение города Рим на реке Тибр. Согласно преданиям основателем и первым царем Рима был Ромул. После Ромула в Риме правило еще шесть царей.</p> <p>509/510 г. до н.э. – свержение последнего римского царя Тарквиния Гордого. Власть царей сменилась аристократической республикой.</p> <p>494, 449 гг. до н.э. – случаи сецессии (демонстративного выхода воинов-плебеев из общины и ухода за черту города с целью расширения своих прав). Население Рима делилось на патрициев – потомков первых жителей, обладавших привилегиями, и плебеев, поселившихся в городе позднее. Оставшись без армии, патриции были вынуждены уступить. Так плебеи добились расширения своих прав – увеличения земельных наделов, права вступать в брак с представителями патрицианских семей.</p> <p>Кроме того, в Риме появилась должность народного трибуна – человека, который должен был отстаивать интересы плебеев. Он имел право вето («запрещаю»), то есть отмены решений патрициев.</p> <p>Борьба плебеев за свои права завершилась их окончательной победой к III в. до н.э. С этого времени</p>	<p>Слушают и записывают даты</p> <p>Работают в группах, готовят презентацию</p> <p>Слушают, задают вопросы</p>	

слово «плебей» означает полноправных граждан незнатного происхождения.

450 г. до н.э. – выработаны Законы XII Таблиц.

265 г. до н.э. – к этому времени Рим завоевывает и объединяет под своей властью практически всю Италию. Города Италии объединились в римско-италийский союз.

III–II вв. до н.э. – Пунические войны. Войны Рима с Карфагеном (государством в Северной Африке) (О Пунических войнах).

264–241 гг. до н.э. – Первая Пуническая война. Война Рима с Карфагеном за господство в Сицилии. По мирному договору Карфаген уступал Риму Сицилию.

218–201 гг. до н.э. – Вторая Пуническая война. Рим получает Испанию и все островные владения Карфагена в Средиземном море и становится сильнейшим государством Западного Средиземноморья.

149–146 гг. до н.э. – Третья Пуническая война. В 146 г. до н.э. Карфаген полностью разрушен римлянами. Территория Карфагена вошла в состав Римского государства в качестве провинции Африка.

II–I вв. до н.э. – Рим завоевал эллинистические государства – Македонию, Сирию, Боспорское царство, Египет.

III–I вв. до н.э. – развитие рабства в Римской республике. Три источника рабства: военнопленные, долговое рабство, дети рабов.

Конец I в. до н.э. – к этому времени под властью Рима оказались огромные территории: Балканский полуостров, Малая Азия, Сирия, Испания, Галлия, Северная Африка.

107–104 гг. до н.э. – военная реформа Гая Мария. Создание постоянной профессиональной армии. Прежде римская армия представляла собой ополчение

Участники

Плебеи – первоначально свободное, но не обладавшее гражданскими правами население Рима, находящееся вне родовой общины. Пришлые и покоренное население Рима.

Патриции – первоначально все коренное население (потомки основателей Рима), входившее в родовую общину и обладавшее гражданскими правами. Позднее – привилегированное знатное сословие, родовая аристократия.

Нобили – высшее сословие, обладали большими богатствами и политическим влиянием.

Всадники – среднее сословие, землевладельцы, занимались финансовыми и торговыми операциями (сословие предпринимателей).

О гражданстве в Риме см.: Цивита с.

Сервий Туллий – шестой царь Рима. Разделил население Рима на шесть имущественных разрядов.

Заключение

В 509 г. до н.э. был свергнут последний царь и в Риме установилась республика. Республика (лат. «общее дело») в Древнем Риме – форма правления, при которой свободные жители города, составляющие гражданскую общину, выбирали должностных лиц республики. Высшая политическая власть принадлежит народным собраниям – комициям. Народное собрание, как и сенат, существовал еще в эпоху царей, но имел другие полномочия.

Республиканские должности и институты:

Комиции – народные собрания

Сенат – совет старейших, в который входили только представители 300 патрицианских родов

		<p>Два консула – обладали высшей военной и гражданской властью, избирались на год</p> <p>Диктатор избирался в военное время (в чрезвычайных обстоятельствах) на ограниченный срок, обладал полнотой власти</p> <p>Два претора обладали судебной властью</p> <p>Народные трибуны избирались из числа плебеев, права которых они должны были защищать, используя право вето (запрета) на решения патрициев.</p> <p>К концу I в. до н.э. Рим завоевал огромные территории: под его властью оказались Балканский полуостров, Малая Азия, Сирия, Испания, Галлия, Северная Африка. Из завоеванных городов в Рим стекались огромные богатства, город богател и становился крупнейшим торговым центром.</p> <p>Но уже в конце II в. до н.э. противоречия между разными слоями населения привели к череде гражданских войн, борьбе между сторонниками и противниками власти аристократических родов в Риме. I в. до н.э. в истории Рима в большой степени будет заполнен гражданскими войнами и борьбой за власть.</p>		
Повторение	15 мин	Метод ХИМС	Отвечают на вопросы.	
Оценивание	5 мин		Взаимооценивание	Форматное
Дом. задание	1 мин	<p>Выучить даты, знать причины похода Александра Македонского на Восток и его результаты.</p> <p>Написать конспект на тему: «Пунические войны».</p>	Записывают в тетрадях	